

3

Euskarazko hedabideen kontsumoa Tolosaldean

HAUSNARTU Euskal Soziolinguistika Sarien X. Edizioko
HIRUGARREN SARIA (2017)

Garikoitz Goikoetxea Etxeberria

Kazetaria

goikoetxea.garikoitz@gmail.com

Sarrera-data: 2017-11-10 / Onartze-data: 2017-12-01

Laburpena. Euskarazko komunikabideek Tolosaldean (Gipuzkoa) duten egoera aztertzea du helburu lan honek. Eskualde horrek du, hain justu, euskal hedabideen eskaintza oparoenetakoa: hedabide nazionalen eskaintza osoarekin batera, baditu tokiko prentsa, irratia eta telebista ere. Euskara osasuntsuen dagoen eskualdeetako bat ere bada. Aurrerapausoak emateko oinarria badago, hortaz. Baina zein da benetako egoera? Euskararen egoerak eta hedabideen eskaintzak nolako eragina dute kontsumoan? Gisa horretako galderak dira azterketaren abiapuntua. Beraz, asmoa da euskarazko hedabideen kontsumoaren argazki ahalik eta osatuena egitea, hori bera lagungarri izango delakoan gaia gogoetara eramateko eta kontsumoa igotzeko bidea jartzeko. Bereziki gazteen kontsumoa aztertu da: izan ere, haiena da adin talderik euskaldunena, baina, askotan, modu ezkorrean hitz egiten da haiei buruz. • **Hitz gakoak:** *euskara, euskal hedabideak, komunikazioa, kontsumoa, Tolosaldea.*

Abstract. This paper aims to analyse the situation of Basque language media in Tolosaldea (Gipuzkoa). This region has one of the richest and most varied offers of Basque language media, since in addition to all the national media, it also has local newspapers and radio and television stations. It is also a region in which the Basque language is thriving. Consequently, it meets all the criteria for making headway in this field. But what is the real situation? To what extent do the situation of the Basque language in general and the presence of Basque media influence consumption? Questions such as these form the starting point of this piece of research. Therefore, the aim was to present an as accurate as possible snapshot of the situation regarding Basque media consumption, in the belief that this will be useful for analysing the situation and establishing initiatives designed to increase consumption. Particular attention was paid to consumption among young people, not only because this age group has the highest number of Basque speakers, but also because it is a group which is often referred to in pessimistic terms. • **Key words:** *Basque language, Basque media, communication, consumption, Tolosaldea.*

SARRERA: OLATUARI BEGIRA

I Aldaketa hotsetan murgilduta darama euskalgintzak azken denbora. Batetik, aldatzen ari da argazki soziolinguistikoa: ezagutza aurrerapen handia egiten ari da euskara, batez ere gazteen artean, eskolak eraginda, eta beste panorama bat zabaltzen ari da. Bestetik, aldaketa politiko, ekonomiko eta sozial handiak izan dira azken urteetan, eta arlo soziolinguistikoa ere badu eragina horrek. Gero eta gehiago ari dira ziklo aldaketa iragartzen eta nabaritzen. Bidegurutzea.

Aldaketa hotsak gero eta ozenagoak dira komunikazioaren esparruan ere. Internetek aldaketa handia ekarri du esparru horretara: bai hedabideen euren jardunera, bai kontsumo ohituretara. Interneten goraldiak kolokan jarri du komunikabideen negozio eredu tradizionala, orain arte ez baitute biderik asmatu kontsumo horri etekin ekonomikoa ateratzeko. Euskarazko hedabideei ere eragin die sarearen goraldiak: herritar gehiagorengana iristeko bidea zabaldu die, baina ezegonkortasuna ekarri du lehen ere estu zebiltzan proiektuetara. Saihetsezina izango da, hala ere, Interneten goraldia. Ziklo aldaketa nabari da hedabideen esparruan ere. Bidegurutzea.

Bi bidegurutze horiek gurutzatzea da azterlan honen helburua. Euskara aurreratuen dagoen eskualde bat du aztergai: Tolosaldea. Euskaldunen indizea %79koa du¹. Hor badago zoru bat. Euskarazko hedabideetan ere pausoak eman dituzte: badute egunerokoa, badute telebista, badute irrati. Hori dena, proiektu nazionalekin batera. Eskaintza osatuena duen eskualdea da. Badago zoru bat. Kontua da olatuak datozela zoru horren gainera: arlo soziolinguistikoa, Tolosaldean adin tarte batzuetan iristear dira %100eko ezagutzara; hedabideen arloan, aldaketa handiak ari dira izaten. Olatua: edo gain hartzeko aprobetxatu eta aurrera egin, edo azpian ito.

Euskara biziberritzeko bidean hedabideen rola funtsezkoa dela behin eta berriz errepikatu dute. 2016ko inkesta soziolinguistikoaren eta kaleko erabileraren neurketaren emaitzen ondoren, erabilerarekin kezkatuta, eragile batek baino gehiagok aipatu zuen komunikabideen rola: euskara eskolan ikasi duten belaunaldi gazteak euskarazko mundura gerturatzeko ate baitira. Eusko Jaurlaritzak 2013-2016rako egindako Euskararen Agenda Estrategikoak ere hala dio:

“Euskarazko hedabideen sektore sendo bat izatea giltzarria da euskararen erabilera bultzatzeko eta hizkuntzari berari prestigioa emateko”.

***Erabilerarekin
kezkatuta, eragile
batek baino
gehiagok aipatu
zuen
komunikabideen
rola, euskara
eskolan ikasi
duten belaunaldi
gazteak
euskarazko
mundura
gerturatzeko ate
baitira.***

Adierazgarria da, baita ere, EAEko euskararen legeak eta Nafarroakoak, biek, aipatzen dutela euskarazko hedabideen funtzioa. Euskara biziberritzeko bidean esparru garrantzitsua da, beraz, txosten honetako aztergaia.

1. TOLOSALDEA: SALTO BATERAKO AUKERA

I Gipuzkoa barnealdeko eskualde bat du oinarri euskal hedabideen kontsumoari buruzko azterketa honek: Tolosaldea. 28 udalerri osatzen dute eskualdea, eta Tolosa da eskualde buru; badira azpieskualde gisako banaketak ere, beren erreferentziako herriekin —Alegia, Anoeta, Ibarra eta Villabona-Amasa—. Antolaketa ondo errotua duen eskualdea da, beraz, Tolosaldea.

Zertan da euskara? Eskualdeko herritar gehienek badakite euskaraz. Alde horretatik, euskarak osasun onena duen eskualdeetako bat da Tolosaldea. Datu orokorrak ematearren: euskararen ezagutza indizea %79 da —herritarren %71 euskaldunak dira, eta beste %15, ia euskaldunak—². Izatez, eskualdeko 28 herriek dute %70etik gorako ezagutza indizea; bestela esanda, udalerri guztiek betetzen dute Uema Udalerri Euskaldunen Mankomunitateko kide izateko baldintza.

Zenbaki horien azpian, hala ere, oso errealitate desberdinak daude Tolosaldean. Euskal Herri osoan gertatzen ari den joera nabari da eskualdean, bere neurrian. Batetik, behera egiten ari da ezagutza arnasguneetan, euskara nagusi den herrietan. Adierazgarria da, adibidez, eskualdeko 28 herrietatik 23tan jaitsi egin dela euskaraz dakitenen portzentajea 1986tik 2011ra. Ezagutzak behera egin du, euskara lehen hizkuntza dutenen portzentajeak ere bai, eta, hortaz, erabilerak ere bai. Oso jaitsiera nabarmenak daude, gainera: hogeitunetik gorako behe-rakada zortzi herritan. Kezka zabalduta da joera horrekin, eta Tolosaldean nabari da arnasguneen norabidea.

Bestetik, ordea, euskara ahulago zegoen tokietan gorantz ari da: portzentajea euskaldun gehiago dago Anoetan, Ibarra, Tolosan, Villabona-Amasan eta Zizurkilan. Eskualdeburuan, Tolosan, etxeko erabilera ere igo da. Kontuan hartzekoa da, gainera, euskara aurrera egiten ari den herriak eskualdeko handienak direla, eta, hortaz, datu orokorrean pisu handia daukatela.

Hurrengo taulan ikus daiteke euskarak nolako bilakaera izan duen Tolosaldean 1986tik 2011ra:

1. taula. Euskararen eboluzioa Tolosaldeko udalerrietan.

	Biztanleria			Euskaldunak (%)			Euskara lehen hizkuntza (%)			Etxeko erabilera (%)		
	1986	2011	Aldea %	1986	2011	Aldea	1986	2011	Aldea	1991	2011	Aldea
Abaltzisketa	290	316	9	99,7	94,1	-5,5	99,3	90,5	-8,8	97,5	86,9	-10,6
Aduna	351	446	27,1	93,8	86,4	-7,4	91,2	78,1	-13,1	95,6	73,1	-22,5
Albiztur	316	293	-7,3	100	92,1	-7,9	100	84,5	-15,5	99,7	82,4	-17,3
Alegia	1677	1790	6,7	84,4	76,7	-7,6	77,1	65,4	-11,7	73,8	58,2	-15,6
Alkiza	266	352	32,3	95,8	88,5	-7,3	93,1	76,3	-16,8	93,4	73,7	-19,7
Altzo	338	354	4,7	99,7	86,6	-13,1	98,8	79,4	-19,4	93,6	72,1	-21,5
Amesketa	1110	951	-14,3	97,9	91,9	-6	97,1	86,1	-11	94,8	81,3	-13,5
Anoeta	1899	1836	-3,3	63,1	71,2	8,1	56,2	55,9	-0,3	51,2	46,7	-4,5
Asteasu	1284	1495	16,4	84,7	80	-4,7	83,3	69,9	-13,3	78,3	63,5	-14,8
Baliarrain	99	125	26,3	100	95,8	-4,2	100	87,4	-12,6	100	85,7	-14,3
Belauntza	312	298	-4,5	91,1	79,4	-11,7	87,8	71,5	-16,3	76	65,3	-10,7
Berastegi	958	1042	8,8	96,7	87,9	-8,8	96,7	80,8	-15,9	93,9	73,5	-20,4
Berrobi	594	578	-2,7	80,5	77,5	-3	77,8	65,9	-11,9	73,1	56,3	-16,8
Bidania-Goiatz	498	534	7,2	96,7	87,4	-9,3	95,5	76,3	-19,2	91	64,4	-26,6
Elduain	263	233	-11,4	98,8	91,4	-7,4	94,6	82	-12,6	99,1	78,4	-20,7
Gaztelu	144	171	18,8	98,5	92,6	-5,9	97,8	85,3	-12,5	94,8	79,8	-15
Hernialde	286	353	23,4	86,2	81,8	-4,3	85,1	66,6	-18,5	78,7	58,2	-20,5
Ibarra	4570	4229	-7,5	60,9	65,1	4,2	56,8	51,5	-5,3	48,8	40,2	-8,6
Ikaztegieta	389	467	20,1	91,8	79,1	-12,7	92,2	67,8	-24,4	83,9	64,4	-19,5
Irura	655	1610	145,8	78,6	72,8	-5,8	76,4	55,5	-20,9	58,4	47,3	-11,1
Larraul	164	249	51,8	98,1	85,8	-12,3	96,9	77,4	-19,5	96,4	71,5	-24,9
Leaburu	447	383	-14,3	93,1	81,5	-11,6	90,8	72,9	-17,9	78	64,1	-13,9
Lizartza	732	649	-11,3	97,4	82,3	-15,1	96,1	69,5	-26,6	93	69,3	-23,7
Orendain	170	177	4,1	98,9	89,3	-9,6	97,8	82,1	-15,7	89,2	75	-14,2
Orexa	83	114	37,3	100	95,3	-4,7	100	89,7	-10,3	100	89,5	-10,5
Tolosa	18399	18352	-0,3	56	66,1	10,1	50,6	51,5	0,8	31,2	37,3	6,1
Villabona-Amasa	5310	5782	8,9	65,3	66,5	1,2	60,8	50,2	-10,6	48,2	41,7	-6,5
Zizurkil	2751	2822	2,6	54,7	67,7	12,9	50,7	48	-2,7	47,6	41,9	-5,7

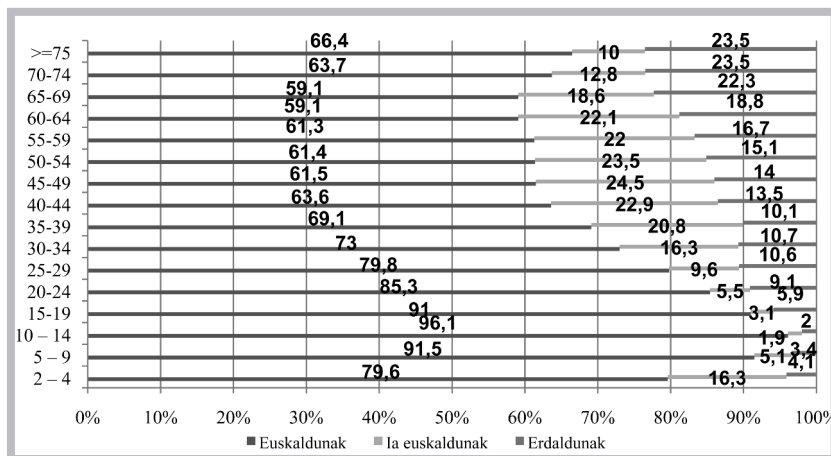
Igoera   Jaitsiera, 0-10 puntu   Jaitsiera, 10-20 puntu   Jaitsiera, 20tik gora

Egileak prestatua, 1986ko eta 2011ko mapa soziolinguistikoekin. Iturria: Eustat

Indarguneak badaudela bistakoa da, nahiz eta arnaguneen jaitsiera kezka iturri handia izan. Hezkuntzak pisu handia du, eta baldintza optimoak daude: D eredia bakarrik dago hezkuntza orokorrean. Hots, salbuespenak salbuespen, eskualdeko ume guztiak euskaraz eskolatzen dira. Ezagutza adinaren arabera aztertuta, bistakoa da: ume eta gazte-txoen artean ia unibertsala da.

**Izatez, badute
tradizioa euskal
hedabideek
Tolosaldean.
1991ko
maiatzean
argitaratu zuen
lehen zenbakia
Galtzaundi
aldizkariak.**

1. grafikoa: Euskararen ezagutza adin taldeka (Tolosaldea, 2011)

Egileak prestatua, 2011ko mapa soziolinguistikoarekin. Iturria: Eustat.

Ezagutzaren argazkia irauli egin da: 1981ean, izan ere, adinekoak ziren euskaldunenak. Adin gazteetako unibertsalizazio horrek ateak zabaltzen ditu euskararen erabilera indartzeko; ume eta gazteen arloko egitasmoak defektuz euskaraz izateko aukera betea dago Tolosaldean. Ezagutzaren goraldi hori, ordea, testuinguruan ikusi behar da: jaiotza tasa txikia oztopo da ezagutza datu orokorrak gehiago igotzeko. Ezagutzan horrelako mailetara iritsita, beraz, erabileran dago giltza: ia erabat euskaldundutako adin taldeek zer jokabide hartuko duten.

Aldaketa sozialak tentuz zaindu beharrekoak izango dira. Adibidez, biztanle mugimenduak, arnasmuguneetan eragin handia dutenak. Eskualdeko 28 herrietatik 21etan, herritarren erdiak baino gehiago dira herritik kanpo jaioak —Tolosan, erdiak—. Espainian jaioak dira herritarren %8, eta %5, Espainia ez den beste herrialde batean. Gaindegia datuak dira (2014)³

Komunikabide sarea osatua dago eskualdean. Izatez, badute tradizioa euskal hedabideek Tolosaldean. 1991ko maiatzean argitaratu zuen lehen zenbakia *Galtzaundi* aldizkariak. Idatzizko komunikabideen arloan, beste urrats bat 2001eko abenduan iritsi zen: *Tolosaldean Egunero*-ren lehen zenbakia argitaratu zuten. 2003ko otsailaren 20an argitaratu zuen azken zenbakia *Tolosaldean Egunero*-k. Egun hartan itxi zuen Guardia Zibilak *Euskaldunon Egunkaria*, eta haren lekua hartu zuen *Egunero*-ren izena zeraman kazetak. 2003ko ekainean, *Berria* egunkaria sortuta, *Tolosaldeko Hitza* izena hartu zuen proiektu hark. Beste bi egitasmo ere izan dira eskualdean: irratian, Txolarre sortu zuten 2000ko abenduan;

telebistan, 28 Kanala, 2006an. Izan dira aldaketa batzuk harrezkero, eta konbergentzia bide bat ere bai. Hau da oraingo egoera:

- *Tolosaldeko Ataria*. 2013an elkar hartu zuten *Tolosaldeko Hitza*-k, *Galtzaundi*-k eta *Txolarrek*, eta *Tolosaldeko Ataria* sortu zuten. Aitzindaritzat hartu dute proiektua euskal hedabideen esparruan. Batetik, papereko eskaintza dauka —zortzi orriko egunerokoa asteartetik ostegunera, eta 32 orriko astekaria ostiraletan—; bestetik, irratia; eta jardun etengabea Interneten. Elkartu izanak abantaila ekarri die alde ekonomikotik —gastu txikiagoak eta sarrera handiagoak—, eta marka bateratuak ikusgarritasun handiagoa du.
- 28 Kanala. Konbergentzia horretatik at geratu zen telebista, eta bere bidean ari da lanean, nahiz eta lankidetzan aritzen den *Ataria*-rekin. 2006ko urrian hasi zuen emisioa. Infosare taldeko kide da. 28 Irratia musika irratia ere badu, ez duena programa zehatzik.

Beste tokiko hedabide bat ere bada Tolosaldean: *Aiurri*. Beterriko komunikabidea da, eta, Tolosaldeari dagokionez, Aduna, Asteasu, Larraul, Villabona-Amasa eta Zizurkil hartzen ditu. Eskualdetik kanpoko herriak ere baditu —Andoain eta Urnieta—, eta lan honetatik at utzi da.

2. AUDIENTZIAK: NEURTZEKO HURBILKETA BAT

I

Euskarazko komunikabide eskaintzaren zabalkundea aztertzea da lan honen helburua. Nolako audientzia duten aztertzea, euskararen ikuspegitik. Bide hauek erabiliko dira:

- **CIESen inkestak**. Hedabideen audientziari buruzko inkesta hedatuena da, eta eskualdeka ere ematen ditu datuak. Tolosaldekoak erabiliko dira, eta, alderaketak egiteko, beste eskualde batzuetakoak. Urtean bitan egiten du audientziari buruzko inkesta CIESek, eta 900-1.300 inkesta egiten ditu herrialde bakoitzean aldiro. 2016ko datuak erabiliko dira.
- **Inkesta**. Azterketa honetarako propio prestatutako inkesta bat egin da Tolosaldean Batxilergoa eta Lanbide Heziketa ematen duten bost ikastetxeetan: Batxilergoan, Orixe, Laskorain eta Herrikide ikastetxeetan; Erdi Mailako Lanbide Heziketan, Inmakulada eta Tolosaldea zentroetan. Lehen mailako ikasleekin egin da inkesta. 366 galdetegi guztira.
- **Behaketa**. Komunikabideen ikusgarritasuna aztertze aldera, eskualdeko tabernen lagin esanguratsu bat behatu da: 58 taberna hogei herritan. Papereko zer hedabide dauden aztertu da.

- **Bestelakoak.** Hedabideei buruzko beste datu batzuk ere badaude lan honetako iturrien artean. Besteak beste, *Berria* egunkariaren harpidedunen herriz herriko datuak. Beste ikerketa batzuk ere bai —amaierako bibliografian zerrendatuta daude denak—.

Ohar bat, datuetan sartu aurretik. Audientziari buruzko ikerketek beti uzten dute zalantzarako tartea euskarazko hedabideen kasuan eta eskualde mailan, lagina dela eta. Bestetik, kontsumo aldaketak. *Pastilla erako* kontsumoa indartzen ari da sarean: interesgarri zaionari heldzen dio kontsumitzaileak, hedabide batean eta bestean. Kopuruaz gain, audientziaren sakontasuna ere aintzat hartu beharko da, beraz.

Audientziak aztertzean kontuan izan behar da zenbatekoa den publiko potentziala. Eskualdean zenbatekoa den, ez dago horri buruzko ikerketarik. Gogoan izatekoa da, adibidez, 2015ean Eusko Jaurlaritzak egindako ikerketan⁴ azaleratutakoa. Araban, Bizkaian, Gipuzkoan eta Nafarroako eremu euskaldunean eta mistoan egin zuten neurketa; haren arabera, 690.250 herritar dira euskarazko hedabideen publiko potentziala —16 urtetik gorakoak—. Elebidun guztiak zenbatu zituzten, eta, euskaldun hartzaileen kasuan, galdetu zieten ea gai diren euskarazko irrati edo telebista saio bat “ondo edo nahiko ondo” jarraitzeko, edo euskarazko aldizkari bat “ondo” ulertzeko; euskaldun hartzaileei eman zieten laginaren %6. Formula bera eskualdean aplikatuta, 27.088 laguneko litzateke publiko potentziala.

Hedabidetik hedabidera publiko potentziala ezberdina dela pentsa liteke. Jaurlaritzaren inkesta hartuta, hona lau komunikabideren arteko konparazio bat: *Berria*, eskualdeetako *Hitza*-k, Euskadi Irratia eta ETB1. Lauren kasuan, audientziaren gehiengoak euskara du lehen hizkuntza, eta eroso egiten du euskaraz. Irakurtzeko gaitasunean dago aldea. Euskadi Irratiaren entzuleen eta ETB1en ikus-entzuleen %54k errazago irakurtzen dute gaztelaniaz, eta %17k euskaraz. *Berria*-ren kasuan, gehienek euskaraz aise irakurtzen dute —gaztelaniaz bezala edo errazago—: %69k. *Hitza*-renean, %56k irakurtzen dute euskaraz gaztelaniaz bezain eroso edo erosoago. Uste liteke, beraz, badela euskaldun multzo zabal bat ikus-entzutekoetan euskarazko hedabideak kontsumitzen dituenak, baina gaitasun aldetik zailtasuna duena irakurtzeko hedabideetara jotzeko. Gainera, faktore horretatik harago, hedabide bakoitzak kontsumitzaile potentzialen kopuru ezberdina du. Hala diote ikerketa ugari⁵: “Idatzizkoek, irratiek eta telebistek ezaugarri ezberdinak dituzte eta ondorioz telebistak du publiko potentzial handiena, gero irratia eta azkenik idatzizko prentsak [...]. Eta joera hau seguruenik nabarmenagoa da hizkuntza gutxituetan”.

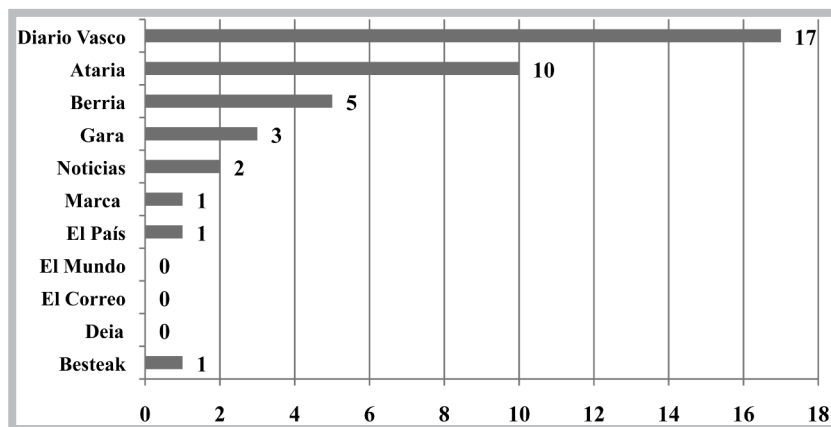

3. PAPERREKO HEDABIDEAK

I

Lehentxeago aipatu den gisan, papereko hedabideek dauzkate audientzia baxuenak. CIESen arabera, Tolosaldeko herritarren erdiek baino gutxiagoak kontsumitzen dituzte irakurtzeko komunikabideak: %48,9k. Oso nabarmena da *Diario Vasco* egunkariaren nagusitasuna, baina kontuan hartzekoa da eskualdeko euskarazko egunkaria dela bigarrena zerrendan, *Ataria*.

2. grafikoa: Papereko hedabideen audientzia, milakotan (Tolosaldea, 2016).

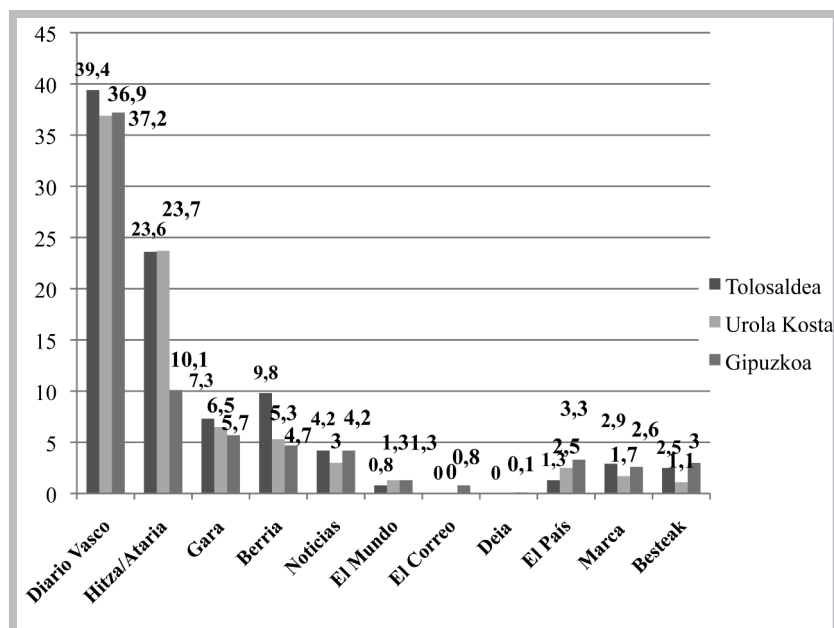

Iturria: CIES.

Testuinguruan jartzeko, bi alderaketa egingo dira: batetik, kontsumo datuen portzentajeak Gipuzkoako zenbakiekin, eta, bestetik, Urola Kostakoekin, eskualde horrek Tolosaldekoaren gisako hizkuntza egoera eta hedabide eskaintza duelako.

3. grafikoa: Papereko hedabideen audientzia, %tan (Tolosaldea, Urola Kosta, Gipuzkoa, 2016).

Iturria: CIES.

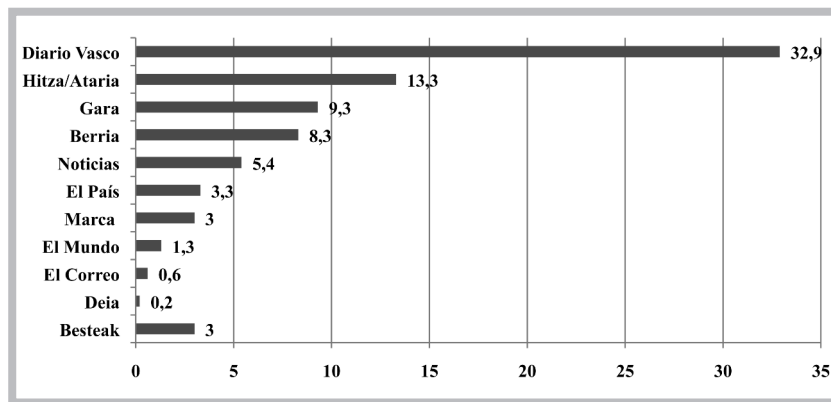
Konparazio horretatik atera litekeen ondorioa, hain justu, zera da: antzekotasun handia dutela hiru eremuek. *Diario Vasco*-ren nagusitasuna bistakoa da. Nahiz eta Tolosaldean euskaldunen portzentajea handiagoa izan Gipuzkoan baino, ez dago diferentzia adierazgarririk herrialdeko datuen eta eskualdekoen artean. *Hitza/Ataria*-ren kasuan, bai; kontuan izan behar da eguneroko hori ez dela Gipuzkoa osoan hedatzen, eta, beraz, Gipuzkoako datua ezin dela hartu bere hutsean —Tolosaldean, Urola Kostan eta Goierrin antzeko hedapena du *Hitza*-k: %20tik gora—.

Herrialdeko audientzia datuak adin taldeka aztertzen badira, alde bistakoak daude batetik bestera: irakurle gazteagoak dituzte euskal hedabideek. *Berria*-ren kasuan, 55 urtetik gorakoak irakurleen %35,8 dira; *Hitza*-renean, %34,8. *Diario Vasco*-k irakurleen %50,3 ditu 55 urte baino zaharragoak, eta *Gara*-k, %52,2. Alderantzizkoa 34 urtetik behera: adin hori baino gazteagoak dira *Berria*-ren irakurleen %27,7 eta *Hitza*-renen %25,9; *Diario Vasco*-ren kasuan, baina, %15,1 dira. *Marca*-k ditu irakurle gazteenak: haren kontsumitzaileen %46,3k dauzkate 34 urte edo gutxiago.

Zenbakien argitan, bistakoa da euskaldunen kopuru handi batek erdarazko komunikabideetara jotzen duela. Gipuzkoako datuak oinarri —hiztunen

araberako daturik ez dago eskualdeka—, hona hemen euskaldun osoen hedabide kontsumoa papereko komunikabideen esparruan:

4. grafikoa: Papereko hedabideen audientzia, euskaldun osoak⁶ hartuta (Gipuzkoa, 2016).

Iturria: CIES.

Gipuzkoako audientzia orokorraren joera errepikatu egiten da euskaldun osoak soilik hartzean: *Diario Vasco*-ren nagusitasuna handia da, baina *Hitza/Ataria* bigarren postuan dago —gogoan izan ez dela herrialde osora hedatzen—. *Berria* laugarren dago Gipuzkoako euskaldunen artean. Alderantziz ere egin daiteke ariketa: hedabide bakoitzaren audientziaren hizkuntza ezagutza zein den. *Diario Vasco*-ren irakurleen %43,7 euskaldun osoak dira, eta euskara ulertzen ez dutenak, %17,9. *Gara*-ren irakurleen %81,8 dira euskaldun osoak; *Noticias de Gipuzkoa*-renak, %63.

Tolosaldera itzulita, gainerako eskualdeetan baino irakurle portzentaje handiagoa dute euskal hedabideek. *Berria*-k, adibidez: CIESen datuen arabera, eskualde horretan du batez besteko audientziarik handiena Gipuzkoan, %9,7koa. Hori berresten dute *Berria*-ren harpidetza datuek⁷: Tolosaldean du proportziorik handiena. Harpidetza bat 67 euskalduneko. Urola Kostan eta Donostialdean 71 euskalduneko du; Goierrian, 72 euskalduneko. Gipuzkoako beste eskualdeak atzerago daude. Arabako eta Bizkaiko datuak eskualdeka aztertuta ere, Tolosaldean ageri da ratorik onena. Bizkaian, Lea Artibain daukate ratio onena: harpidedun bat 95 euskalduneko.

Eskualdez eskualdeko datu azterketatik joera bat sumatu liteke: euskaldunen dentsitateak eragina du harpidetzen kopuruan. Euskaldunak %60 baino gehiago diren eskualdeetan daude ratio baxuenak, harpidedun bat dute 100 euskaldun baino gutxiagoko —Busturialdea da sal-

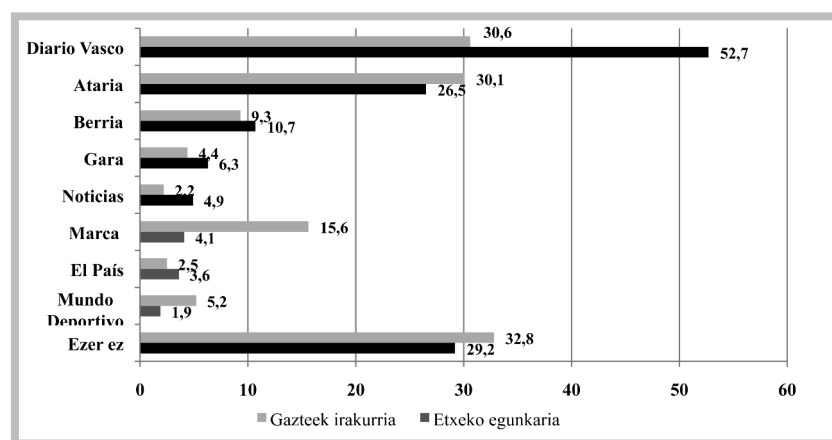
Zenbakien argitan, bistakoa da euskaldunen kopuru handi batek erdarazko komunikabide-etara jotzen duela.

buespena, hortik gorako ratioarekin—; euskaldunen dentsitatea hortik beherakoa denean, berriz, ratioa nabarmen handiagoa da —Donostialdea da salbuespen bakarra: euskaldunak %44 dira, eta *Berria*-k harpidedun bat du 71 euskalduneko; Oiartzualdea eta Beterri tartean daude—.

Kalkulu horiek guztiak euskaldunen kopuruak eta portzentajeak aintzat hartuz egin dira, baina, berez, etxe euskaldunen arabera kalkulatu beharko litzateke, pentsaezina baita etxe batean egunkari beraren harpidetza bat baino gehiago izatea. Gainera, familia tipologiari ere begiratu behar zaio, nekez erosiko baita gainerako etxekideek ulertzen ez duten egunkari bat.

Ikastetxeetan egindako inkestak baieztatu egin du *Diario Vasco*-ren nagusitasuna, baina, euskarazko komunikabideen kontsumoa aztertzeko prestatu denez, beste datu batzuk ere jaso dira. Lehenik, gazteen kontsumoa eta etxean zein egunkari duten, bi aldagaiak alderatu dira.

5. grafikoa: Papereko hedabideen audientzia: etxeko egunkaria eta gazteek irakurria (Tolosaldea, 2017).

Iturria: Egilearen inkesta.

Egunkarien arteko alderaketetan sartu aurretik, berrespen bat: gurasoena baino kontsumo txikixeagoa da gazteena. Edonon egunkaria irakurtzen dutenak baino gehixeago dira etxean egunkari bat edukitzen dutenak. Hiru gaztetik bik adierazi dute egunkariak irakurtzen dituztela.

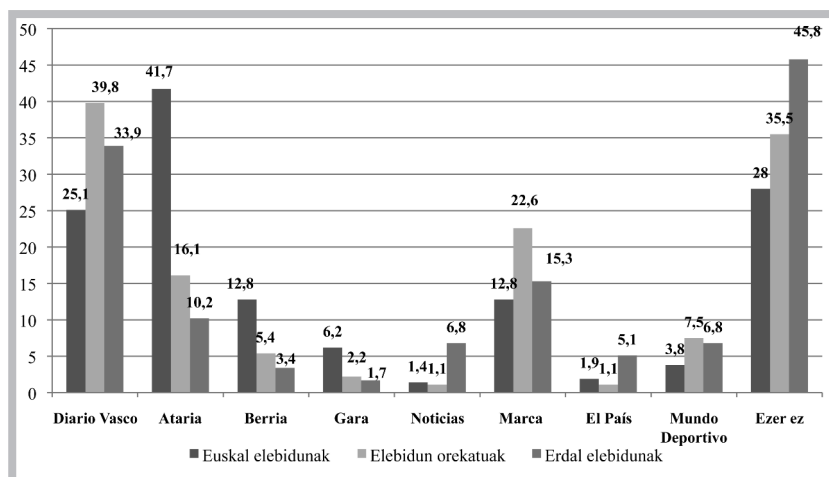
Diario Vasco-k Tolosaldeko etxeetan duen nagusitasuna erakutsi dute datuek: ikasleen erdiek etxean daukate egunkari hori. Gazteen kontsumoan, ordea, indar handia galtzen du kazetak: %53 etxean dago, baina %31 gaztek irakurtzen dute. Lehen postuan dago, hala ere. Baina ozta-ozta. *Ataria*-ren kasuan, izan ere, etxean egunkaria izaten dutenak baino

gehiago dira hura irakurtzen duten gazteak. %27k dute etxean, eta %30ek irakurtzen dute. Bestela esanda: *Ataria* halako bi etxetara iristen da *Diario Vasco*, baina gazteen kontsumoan pare-parean daude biak.

Kirol egunkariekin ere gertatzen da joera hori, etxean egunkaria dutenak baino gehiago izatea irakurleak. *Marca* %4k daukate etxean, eta %16k irakurtzen dute. Beste kazetetan aurkakoa da norabidea. Proporzioan *Berria*-k du jaitsiera txikiena: %11k dute etxean, eta %9k irakurtzen dute.

Datu orokorrak dira horiek. Interesgarri da, ordea, gazteen hizkuntza gaitasunaren arabera kontsumoari erreparatzea, berealdiko diferentziak baitaude. Hiru aukera jarri zaizkie inkestan: euskaraz errazago egiten duten (*euskal elebidunak* direlakoak), euskaraz eta erdaraz erraztasun antzekoa duten (*elebidun orekatuak*), edo erdaraz aiseago jarduten duten (*erdal elebidunak*). Hau da argazkia: euskal elebiduntzat jo dute beren burua %58,1ek; elebidun orekatutzat %25,6k; eta erdal elebiduntzat %16,3k.

6. grafikoa: Papereko hedabideen audientzia ikasleen artean, aitortutako euskara gaitasunaren arabera (Tolosaldea, 2017).

Iturria: Egilearen inkesta.

Berritasuna dakar grafiko horrek. Euskaraz errazago egiten duten ikasleen kasuan, euskarazko egunkari bat irakurtzen dute gehien: *Ataria*. Bostetik bik ohitura daukate hori irakurtzeko. Distantzia du *Diario Vasco*-rekiko (%25 du), eta atzerago daude gainerakoak. Euskal elebidunekin hori. Ikasleen gaitasun soslaia aldatzearekin, aldaketak datoz kontsumoan ere: *Diario Vasco*-ren nagusitasuna nabarmen ageri da, eta *Ataria* hirugarren postura jaisten da, *Marca*-ren atzetik. Euskaraz eta er-

Euskaraz errazago egiten duten ikasleen kasuan, euskarazko egunkari bat irakurtzen dute gehien: Ataria. Bostetik bik ohitura daukate hori irakurtzeko. Distantzia du Diario Vasco-rekiko (%25 du), eta atzerago daude gainerakoak.

daraz berdin egiten dutenen artean, %40k irakurtzen dute maiz *Diario Vasco*, eta *Ataria*, %16k; erdal elebidunen artean, %34k jotzen dute *Diario Vasco*-ra, eta %10ek *Ataria*-ra.

Beste diferentzia bat ere badago hiru hiztun talde horien artean. Egunkaria irakurtzeko ohitura dute euskal elebidunen %72k; elebidun orekatuetan %64 dira, eta erdal elebidunetan, %54.

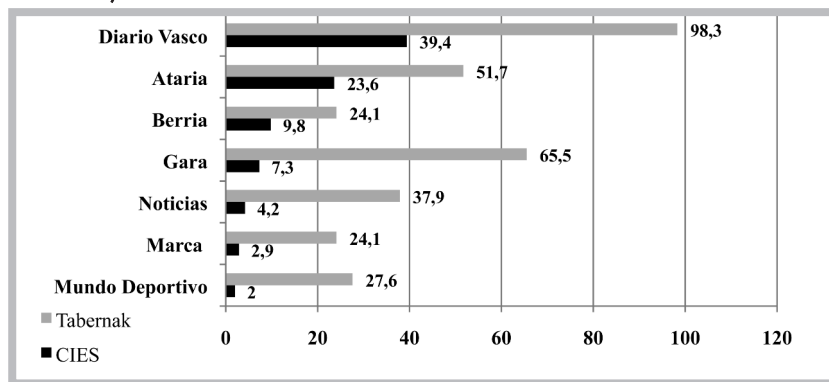
Egunkarien audientziak aztertzeke beste aldagai bat ere hartu da kontuan: etxeko hizkuntza erabilera. Diferentzia adierazgarririk ez dago, baina bai ñabardura bat. Euskaraz aiseago egiten duten ikasleen artean *Ataria* da gehien irakurtzen den egunkaria, baina ikasle horien etxeetan ez da *Ataria* egunkari nagusia: %37k edukitzen dute *Ataria*, eta %49k *Diario Vasco*. Hortaz, ikasle multzo batek etxetik at bilatzen du eskualdeko euskarazko egunkaria.

Etxeko egunkariaren eta gazteek irakurtzen dutenaren artean lotura estua dagoela diote, hala ere, datuek. Badu logika: etxean daukatena dute eskuragarriena. *Ataria*-ren igoerarekin batera, kirol egunkariak dira salbuespena, etxeko presentzia baino askoz handiagoa baita audientzia.

Aldizkarien kontsumoaz ere galdetu da. Egunkarien aldean, baxua da aldizkarien kontsumoa, oro har: ikasleen %72k adierazi dute ez dutela aldizkaririk irakurtzen eta etxean ez dutela edukitzen. Egunkarietan baino pisu txikiagoa du euskarak aldizkarietan, ikasleen kontsumoari erreparatuta: aipatu dituzten aldizkarien artean %25 dira euskarazkoak, %10 ele bitakoak, eta %65 gaztelaniazkoak. Euskal elebidunen eta etxean euskaraz egiten dutenen artean dago proportzioan aldizkari irakurle gehien. Euskarazkoa da gehien aipatu duten aldizkaria: *Aiurri*.

Beste neurketa bat ere egin da: tabernetan papereko zer hedabide dauzkaten. 58 tabernako lagin bat erabili da. Ondorioa: erdal prentsak audientzia datuetan baino pisu handiagoa du tabernen eskaintzan. CIESen arabera, euskal hedabideek dute eskualdeko audientziaren %33, eta erdarazkoek, %58; tabernetan, egunkarien %77 dira erdarazkoak, eta %23 euskarazkoak.

7. grafikoa: Egunkarien audientzia eta tabernetako presentzia, %tan (Tolosaldea, 2016-2017).

Iturria: CIES eta egilearen behaketa.

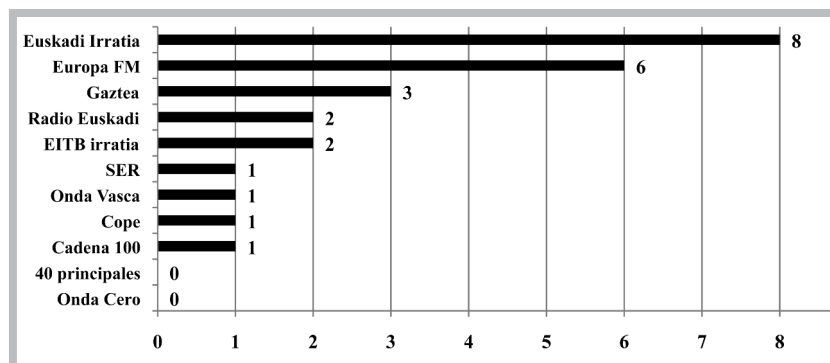
Igoera ageri da audientzia datuetatik tabernako eskaintzara —tabernetan eskaintza neurtu da, ez audientzia—. Nolanahi ere, igoera askoz nabarmenagoa da erdarazko hedabideen kasuan.

Ataria-ren audientzia datuak eta tabernetako eskaintza alderatuta, tabernako presentzia audientzia baino 2,2 aldiz handiagoa da, eta *Berria*-rena, 2,5 aldiz handiagoa. Erdal hedabideak hartuta, *Diario Vasco*-k du alderik txikiena: 2,5 aldiz handiagoa da eskaintza. Alegia, *Berria*-ren pareko datua, eta *Ataria*-rena baino handiagoa. Gainerako erdal komunikabideetan handiagoa da alde: *Marca* kontsumoa baino 8,3 aldiz gehiago dago tabernetan; *Gara* eta *Noticias de Gipuzkoa*, 9 aldiz gehiago; eta *Mundo Deportivo*, 13,8 aldiz gehiago. Euskarazko egunkariak baino askoz gorakada handiagoak. Horrek badu eragina herritarren pertzepzioan: erdarazko hedabideen audientzia askoz ere *handiago* ageri da tabernetan. Kontuan izatekoa da beste aldagai bat: taberna guzti-guztietan dago erdarazko prentsa, baina ia tabernen erdiek (%48) ez daukate euskarazko batere egunkaririk. *Ataria* dute tabernen %27an, eta *Ataria* eta *Berria* %24an.

4. IRRATIA

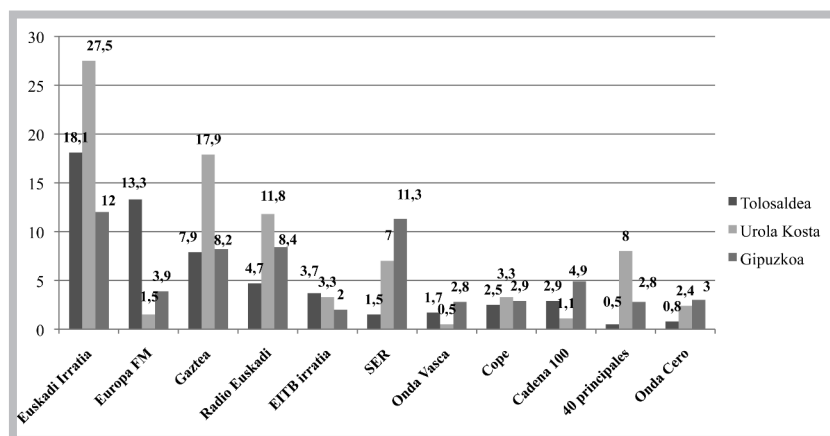
Papereko hedabideek baino audientzia handiagoa du irratiak. CIESen 2016ko datuen arabera, eskualdeko herritarren %48,9k dute ohitura idatzizko hedabideak kontsumitzeko; irratiak, %57,3k. Paperekoen aldean, irratiaren esparruan bada nabarmentzeko beste alde bat: euskarazko irrati jeneralista entzuten da gehien Tolosaldean, Euskadi Irratia. Jarraian, Europa FM irrati formula.

Taberna guzti-guztietan dago erdarazko prentsa, baina ia tabernen erdiek (%48) ez daukate euskarazko batere egunkaririk. Ataria dute tabernen %27an, eta Ataria eta Berria %24an.

8. grafikoa: Irratien audientzia, milakotan (Tolosaldea, 2016).

Iturria: CIES.

Papereko komunikabideekin egin bezala, bi alderaketa irratiekin ere: Gipuzkoako audientzia orokorrarekin eta Urola Kostakoarekin. Diferentzia batzuk nabari dira leku batetik bestera.

9. grafikoa: Irratien audientzia, %tan (Tolosaldea, Urola Kosta, Gipuzkoa, 2016).

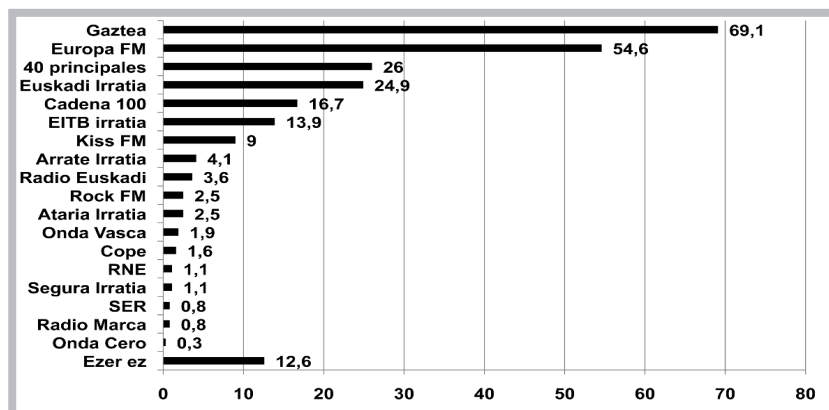
Iturria: CIES.

Hiru esparruen artean desberdintasun bistakoak daude. Lehen postua argi dago: Euskadi Irratia entzuten da gehien Tolosaldean, Urola Kostan eta Gipuzkoan. Papereko kontsumoa ikusita, nabarmentzekoa da euskarazko irratia izatea buru. Gipuzkoan SER da bigarrena, eta Urola Kostan, euskarazko irratia formula: Gaztea. Tolosaldean, baina, beste irratia formula bat dago bigarren, CIESen arabera: Europa FM. Deigarria da, beste eskualdeetan baino nabarmen entzule gehiago baititu. Hara: Gipuzkoako herritarren %7 bizi dira Tolosaldean, eta irratia horrek Gipuzkoan dituen entzuleen %23 dira eskualdekoak. Tentuz zaindu beharrekoa da, hala ere, errore tartea. Izan ere, CIESek berak 2017an kaleratutako lehen neurraldiaren arabera, Gaztea Europa FMren gainetik dago Tolosaldean

—azterketa honetan 2016ko datuak erabili dira, urte osokoak, ez neurraldi batekoak soilik—. Inkesta propioak ere erakutsi du Europa FMren indarra.

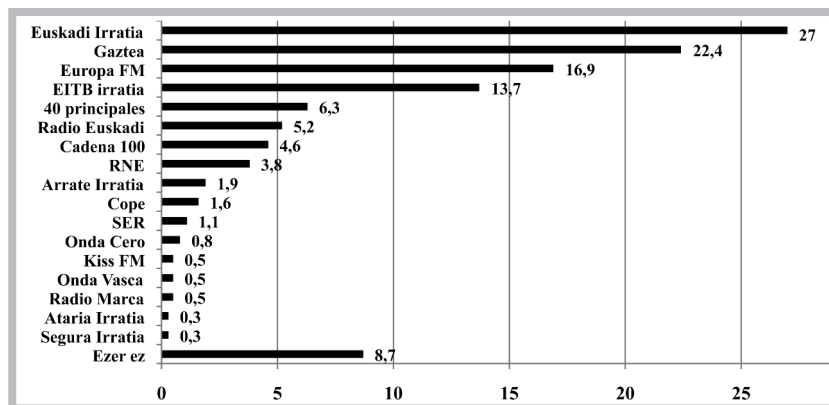
10. grafikoa: Irratien audientzia ikasleen artean, %tan (Tolosaldea, 2017).

Iturria: Egilearen inkesta.

Gaztearen nagusitasuna nabarmena da emaitzetan: hamarretik zazpik entzuten dute. Baina, CIESeK iradokitzen duenez, indartsu dago Europa FM irrati formula erdalduna ere: erdiek baino gehiagok dute entzuteko ohitura. Ñabardura pare bat. Batetik, Gaztearena baino txikiagoa da Europa FMren entzule kopurua, baina fidelagoa da entzuleria: gehien entzuten dituzten irratiak ordenatzeko eskatuta, lehenbiziko postuan jarri dute gehienek Europa FM; Gaztea maizago ageri da hurrengo postuetan ere, beste irrati batzuen atzetik. Bestetik, CIESen arabera, Europa FMk entzuleria helduagoa du nagusi —25 urtetik gorakoa—, eta inkesta honetan gazteagoek parte hartu dute. Beraz, ezin dira zuzenean kontrajarri CIESen eta inkesta honen emaitzak.

11. grafikoa: Irratien audientzia gurasoen artean, %tan (Tolosaldea, 2017).

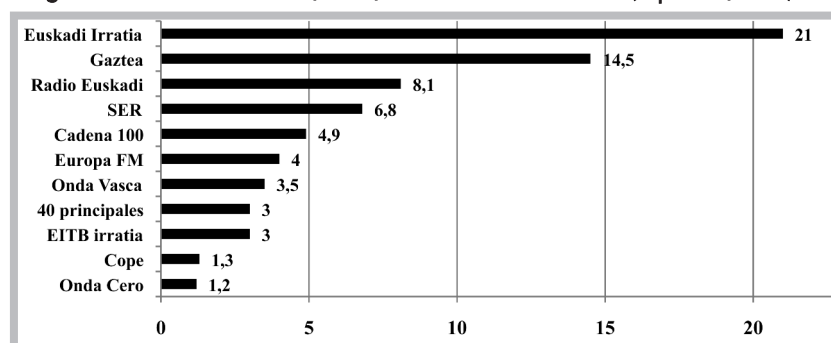
Iturria: Egilearen inkesta.

**Ikasleen
audientzia eta
hizkuntza
gaitasuna
konparatzen
badira, erroko
desberdintasunak
ageri dira
euskarazko
komunikabideen
kontsumoari
dagokionez.
Egunkariaren
kasuan bezala,
zenbat eta
gaitasun
handiagoa,
euskal
komunikabide-
etarako joera
handiagoa.**

Gurasoen kontsumoari begiratuta, gehien entzundako irratien hizkuntza da nabarmentzekoa: euskarazko irratia publikoak entzuten dira gehien, Euskadi Irratia (%27) eta Gaztea (%22,4). Ondoren datoz erdarazko irratia, eta Europa FM ageri da buruan. Distantzia handira, hala ere: Euskadi Irratiaren entzuleen erdiak ditu. Ataria azken aldean ageri da, eta aurretik du euskarazko beste irratia bat: Arrate. Proportzioei erreparatuta, ikasleenak baino baxuagoak dira gurasoenak, baina metodologia kontu bat dago oinarrian: beren irratien kasuan, hiru aipatzeko eskatu zaie; gurasoen kasuan, gehien entzuten dutena.

Interesgarria da hiztunen tipologiaren arabera aztertzea audientzia datuak. CIESen zenbakiei dagokionez, Gipuzkoako datuak begiratu behar dira, eskualdeka ez baitaude.

12. grafikoa: Irratien audientzia, %tan, euskaldun osoak hartuta (Gipuzkoa, 2016).

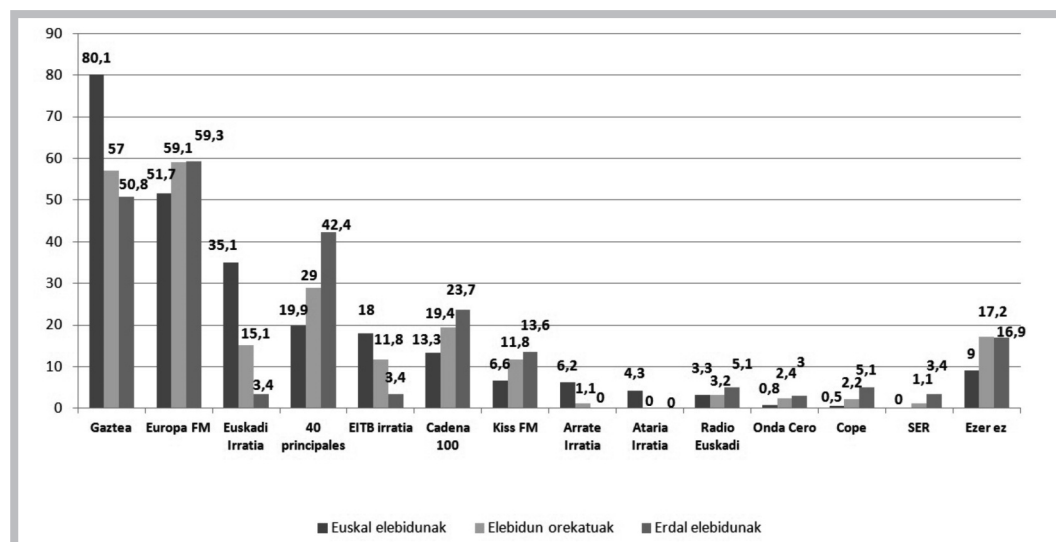

Iturria: CIES.

Ariketa bera alderantziz ere egin liteke: hedabide bakoitzaren publikoaren hizkuntza soslaia. Gipuzkoako erdaldunen artean SER da gehien entzuten den irratia: %17k jartzen dute. Hirutan banatu liteke SER katearen entzuleria: %34 euskaldun osoak; %31, erdaldun elebakarrak; eta %36 hiztun pasiboak. Radio Euskadi da bigarrena erdal hiztunen artean, eta hara: entzuleen %48 euskaldunak ditu; %40k badute euskararen ezagutzaren bat; eta %12 dira erdal elebakarrak. Hirugarrena Cadena 100 da: entzuleen %49 euskaldunak ditu; %33k badute ezagutzaren bat; eta %18 dira elebakarrak. Euskadi Irratiari dagokionez, %87 dira euskaldunak; ia-euskaldunak, %12.

Ikasleen audientzia eta hizkuntza gaitasuna konparatzen badira, erroko desberdintasunak ageri dira euskarazko komunikabideen kontsumoari dagokionez. Egunkariaren kasuan bezala, zenbat eta gaitasun handiagoa, euskal komunikabideetarako joera handiagoa.

13. grafikoa: Irratien audientzia, %tan, ikasleen arabera (Tolosaldea, 2017).

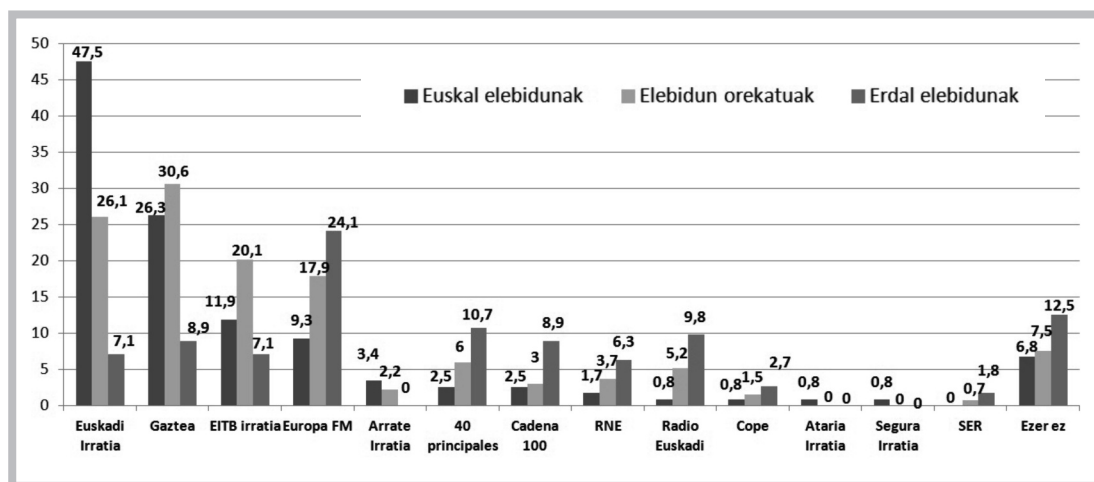
Iturria: Egilearen inkesta.

Diferentzia adierazgarriak daude gazteen hizkuntza gaitasunaren arabera. Hiru taldeetan irrati formulak entzuten dira gehien, baina ez berberak. Euskal elebidunen artean Gazteak du audientzia handiena, aldearekin —bostetik lauk entzuten dute—; elebidun orekatuen eta erdal elebidunen kasuan, Europa FM entzuten da gehien —%59 bi taldeetan—. Bigarren postuan ere bi irrati horiek ageri dira: euskal elebidunen artean bigarren irratiak da Europa FM (%52), eta, elebidun orekatuen eta erdal elebidunen artean, Gaztea (%57 eta %51). Gainerako irrati formula erdarazkoei dagokienez, pisu gehiago dute elebidun orekatuen eta erdal elebidunen artean.

Irrati jeneralistetan, Euskadi Irratiak du audientziarik handiena, baina hor ere alde nabarmenak daude. Euskal elebidunentzat, lehenengo jeneralista da euskarazkoa; lista osoan, hirugarrena —hirutik batek baino gehiagok entzuten dute—. Elebidun orekatuen artean ere lehen irrati jeneralista da, baina audientzia txikiagoa du: seitik batek entzuten du. Erdal elebidunen kasuan, lekua nabarmen galtzen du Euskadi Irratiak, eta ez da jeneralista nagusia: aurretik ditu Radio Euskadi eta Cope, eta parean SER. Hiru hiztun taldeetan jaitsiera dago irrati formulatik jeneralistara. Euskal elebidunen %80k aditzen dute Gaztea, eta Euskadi Irratia, %35ek.

Euskarazko beste irratiak audientzia txikia da. Euskal elebidunen kasuan, Arrate irratiak %6,2ko audientzia du, eta Ataria irratiak, %4,3koa.

14. grafikoa: Gurasoen irrati audientzia, %tan, haien gaitasunaren arabera (Tolosaldea, 2017).

Iturria: Egilearen inkesta.

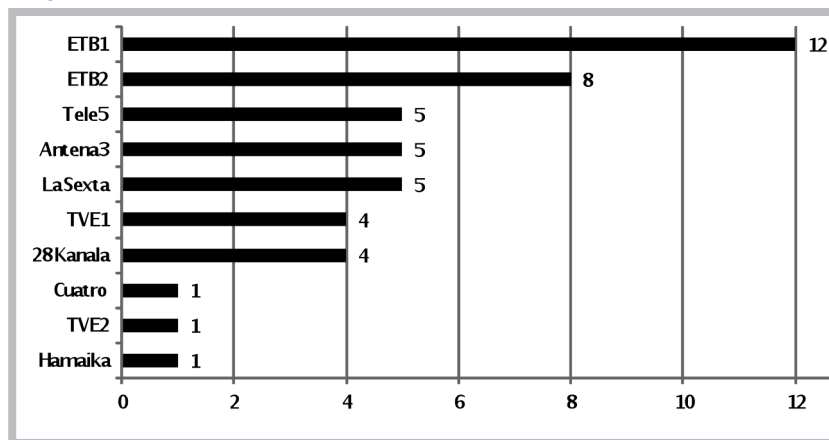
Euskadi Irratiaren nagusitasuna nabarmena da euskaraz erosoago aritzen diren gurasoen artean: ia erdiek entzuten dute. Diferentzia nabarmena dago bigarren irratiara: euskarazkoa da hori ere, Gaztea, eta laurdenek entzuten dute. Elebidun orekatuei begiratuta, ez dago Euskadi Irratia buruan, baina bai euskarazko bat: Gaztea. Ia herenek entzuten dute, eta Euskadi Irratia dator atzetik, %26rekin. Erdal elebidunak eta erdaldunak hartuta, berriz, erdal irratiak dira nagusi: Europa FM formula lehen postuan (%24); euskarazko lehena Gaztea da, laugarren (%9).

Egunkarietan azaldu den eran, ikasleen hiztun taldeen arabera desberdina da hedabideen kontsumo orokorra ere. Euskal elebidunen artean %9k ez daukate ohiturarik irrati entzuteko; elebidun orekatuen eta erdal elebidunen kasuan, berriz, %17 dira. Gurasoen datuaz galdetuta, txikiagoa da diferentzia: euskal elebidunen gurasoen %7k ez dute entzuten, eta erdal elebidunen %13k.

5. TELEBISTA

Audientzia handieneko esparrua da telebistarena. Bost herritarretik lauk ohitura dute telebista ikusteko. Tolosaldean, CIESen arabera, euskarazko telebista publikoa ikusten da gehien, ETB1.

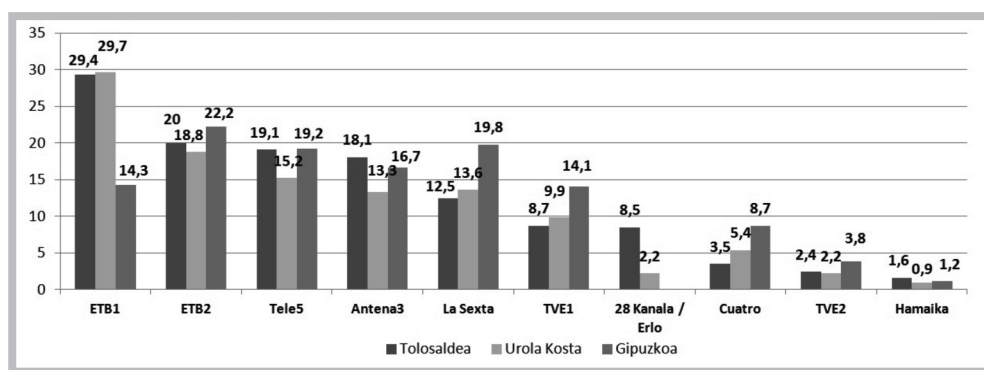
15. grafikoa: Telebisten audientzia, milakotan (Tolosaldea, 2016).

Iturria: CIES.

Datu horiek portzentajeetara eramanda, bi konparazio berriro ere: Gipuzkoarekin eta Urola Kostarekin; tokiko telebistaren kasuan, Urola Kostarekin soilik, ez baitago Gipuzkoa osoko bat.

16. grafikoa: Telebisten audientzia, %tan (Tolosaldea, Urola Kosta, Gipuzkoa, 2016).

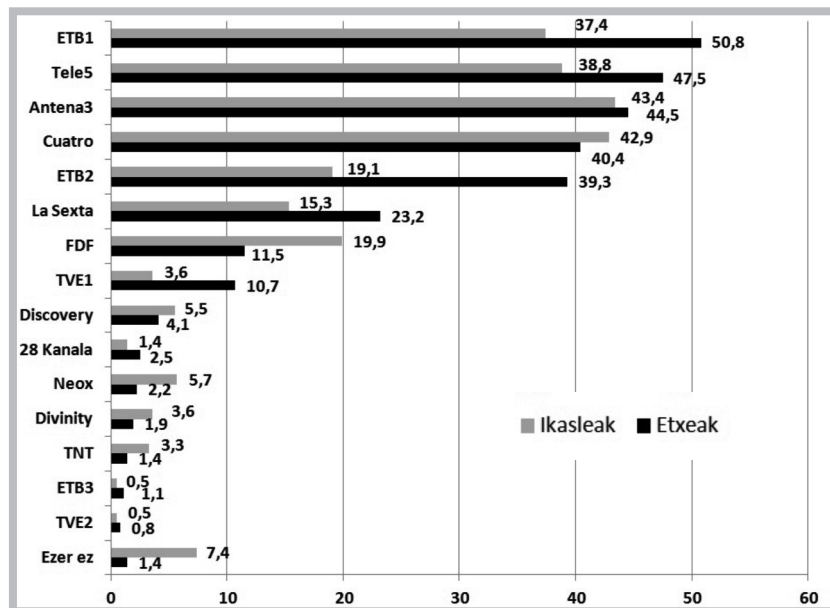
Iturria: CIES.

Urola Kostan eta Tolosaldean, antzeko portzentajeekin, euskarazko telebista jeneralista da nagusi: ETB1. %30 inguruan dabil. Koska ateratzen dio hurrengoari: ETB2 da, %20 bueltan. Atzerago datoz erdarazkoak, eta badira gorabehera batzuk bi eskualdeen artean. Tokiko telebistan ere diferentzia dago: Urola Kostako telebistak, Erlok, %2,2ko audientzia du, CIESen arabera; Tolosaldekoak, 28 Kanalak, %8,5koa. Gipuzkoa osorik hartuta, bestelakoa da egoera, euskararena bezala: erdarazko kateak ikusten dira gehien. ETB2k du audientziarik handiena (%22), eta atzetik daude La Sexta, Tele5 eta Antena3; ETB1 bosgarren ageri da, %14ko audientziarekin. Herrialde osora hedatutako euskarazko beste

**Etkeen erdietan
ohitura dute
ETB1 ikusteko;
hura da gehien
ikusten dena.
Ondoren datoz
erdarazkoak.**

telebistak, Hamaikak⁸, audientzia ehuneko nabarmen baxuagoak ditu: Tolosaldean, %1,9; Urola Kostan, %0,9; eta Gipuzkoan, %1,2.

17. grafikoa: Telebisten audientzia etxean eta ikasleen artean (Tolosaldea, 2017).

Iturria: Egilearen inkesta.

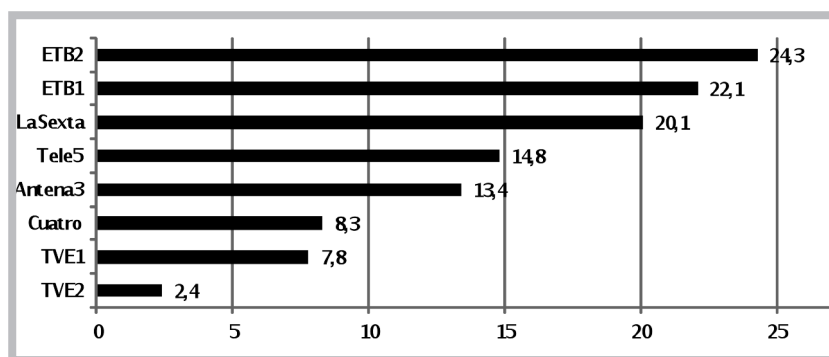
Badaude ñabardura batzuk etxeko kontsumotik ikasleenera. Etheen erdietan ohitura dute ETB1 ikusteko; hura da gehien ikusten dena. Ondoren datoz erdarazkoak. Ez da ordena bera ikasleen kontsumoarena; izatez, ETBren kasuan nabari da jaitsierarik handiena etxeko audientziaren eta ikasleenaren artean: ETB1ek, hamahiru puntuko diferentzia (%50,8tik %37,4ra), eta ETB2k, hogeitunetik %19,1era). Ikasleei dagokienez, lehen postuetan Antena3 eta Cuatro ageri dira. Ikasleen kontsumoa etxekoa baino zatikatuagoa da, kate tematikoak ikusteko joera handiagoa baitute; FDF telesailen buruzko erdal katea ikusten du bostetik batek (etxean, %11k).

Etxeko kontsumoari erreparatuta, kate tematiko gehienak baino gorago ageri da eskualdeko euskarazko telebista, 28 Kanala. Hamargarren dago. Etxean hori. Ikasleen kontsumoari begiratuta, atzeraxeago ageri da, hamalaugarren. Kontuan izan behar da, bestalde, audientzia datu orokorrean dagoen aldea: ikasleen %7k diote ez dutela telebista ikusten; etheen %1 dira.

Adin taldeka begiratuta —CIESen Gipuzkoako datuak oinarri—, badira diferentzia batzuk. 55 urtetik gorakoek ikusten dute telebista gehien,

eta gutxien, 14-25 urtekoek. 64 urtetik gora, adibidez, %91k dute ohitura telebista ikusteko; 14-19 urterekin, %70ek. Adin talde bakoitzak zer audientzia duen aztertuta, joera bat: ETB1ek adin talde gazteagoetan du indar handiena, talde euskaldunenetan —20-24 urte bitartean, esaterako, hirugarrena da listan Gipuzkoan—. Ordea, horiek ikusten dute telebista gutxien. Datutan: 20-24 urterekin, hirugarrena da zerrendan ETB1, eta, 64 urtetik aurrera, seigarrena; baina 14-24 urtekoek euskal katearen audientziaren %9 osatzen dute, eta 64 urtetik aurrerakoek, %30. Audientziaren desoreka bat badago, hortaz.

18. grafikoa: Telebisten audientzia, %tan, euskaldun osoak hartuta (Gipuzkoa, 2016).

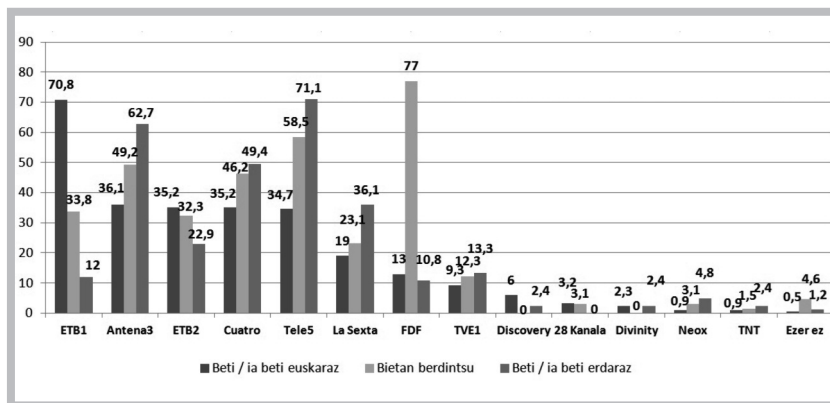
Iturria: CIES.

Horiek Gipuzkoako euskaldunen audientzia datuak. Tolosaldean ez bezala, erdarazko telebista publikoak du ikus-entzulerik gehien, nahiz distantzia gutxira duen euskarazko katea. Telebista bakoitzaren ikus-entzule soslaiari begiratzen bazaio, bistakoa da denek dutela euskalduna kontsumitzaileen gehiengoa. ETB2ren kasuan gehiengo zabala da euskalduna: %54 euskaldun osoak, eta %32 hartzaileak. Espainiako kateetan handiagoa da erdaldun elebazarren portzentajea, baina gutxiengoa: La Sextaren kasuan, esaterako, %80 dira euskaldunak edo ia euskaldunak; Tele5ren kasuan, %73. 28 Kanalaren ikus-entzuleen hizkuntza gaitasunaren datua ere badu CIESe: %73 euskaldun osoak dira, %18k ulertu egiten dute, eta %9k ez dute ulertzen.

Ikasleei dagokienez, lehen postuetan Antena3 eta Cuatro ageri dira. Euren kontsumoa etxekoa baino zatikatuagoa da, kate tematikoak ikusteko joera handiagoa baitute; FDF telesailei buruzko erdal katea ikusten du bostetik batek (etxean, %11k).

**Etxean
euskararen
erabilera jaitsi
ahala, telebista
kontsumoak ere
asko jotzen du
erdarara.**

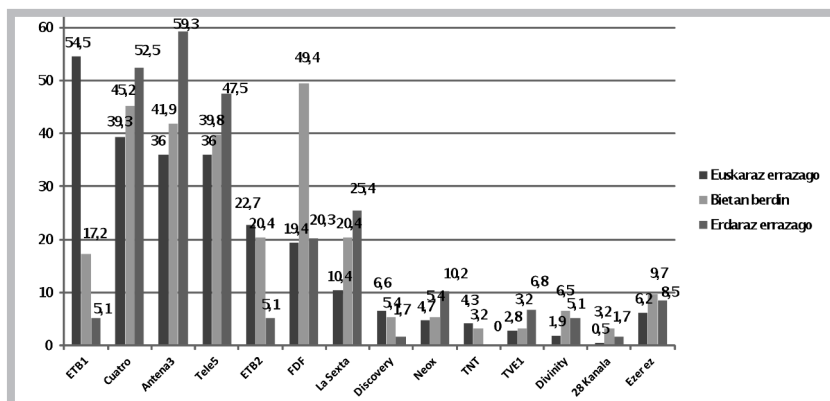
19. grafikoa: Telebisten audientzia, etxeko hizkuntzaren arabera (Tolosaldea, 2017).

Iturria: Egilearen inkesta.

Etxean zein hizkuntza erabiltzen duten, telebistako kontsumo joeretan aldea dago. Batez ere euskaraz jarduten duten etxeetan, euskarazko telebistak du pisurik handiena: etxean %71n ikusten da ETB1. Bigarren postuan erdarazko telebista bat dago, Antena 3, baina oso alde handira: %36ko audientzia du. Etxean euskararen erabilera jaitسي ahala, telebista kontsumoak ere asko jotzen du erdarara. Euskaraz eta gaztelaniaz paretsu aritzen diren etxeetan, Tele5k du kontsumorik handiena —hamar etxetik seitan ikusten dute—, eta erdarazkoak dira hurrengo biak ere —Antena3 eta Cuatro—; ETB1 dator ondoren, heren batekin. Erdaraz maizago egiten duten etxeetan, are handiagoa da telebista erdaldunen pisua. Tele5 da nagusi: hamar etxetik zazpitan ikusten dute. Gero datoz erdarazko gainerako kate orokorrak, eta ETB1, atzerago: %12 etxetan jartzen dute —euskaraz ez dakiten gurasoak bizi dira etxe horietan—. 28 Kanala atzerago dago. %3ko audientzia du euskaraz erdaraz adina edo gehiago egiten duten etxeetan.

20. grafikoa: Telebisten audientzia, ikasleen gaitasunaren arabera (Tolosaldea, 2017).

Iturria: Egilearen inkesta.

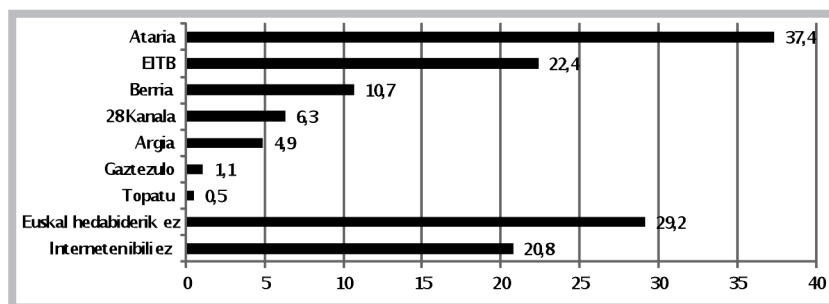
Ikasleen gaitasunaren arabera, desberdintasun handiak daude kontsumoan. Errazago euskaraz egiten dutenen artean, ETB1 ikusten dute gehien: erdiek baino gehiagok. Ordea, gaitasun txikiagoarekin, nabarmen jaisten da portzentajea: euskaraz eta gaztelaniaz paretsuko gaitasuna dutenen kasuan, %17ra jausten da, eta erdaraz aiseago egiten dutenetan, %5era. Erdarazko kate gehienetan, aurkakoa da joera: erdaraz errazago egiten dutenen artean dute audientziarik handiena. Salbuespena: ETB2. Euskaraz aiseago egiten dutenen artean du audientzia handiena.

Euskarazko kateei dagokienez, proportzioan etxeko kontsumo orokorra baino apalagoa da gazteena. ETB1ekin, adibidez, hiru hiztun taldeetan gertatzen da hori. Alegia, batez ere euskaraz egiten duten etxeetan gehiago ikusten da euskarazko kate orokorra, euskaraz aiseago egiten duten gazteen artean baino; berdin beste bi hiztun taldeen eta etxe tipologien artean.

6. INTERNET

Aldaketa handiak gertatzen ari dira hedabideetan. Internet ari da pisua hartzen, eta kontsumo joerak aldatzen ari dira. Gazteen artean nolakoa da euskal hedabideen kontsumoa Interneten?

21. grafikoa: Interneteko euskal hedabideen audientzia, ikasleen arabera (Tolosaldea, 2017).

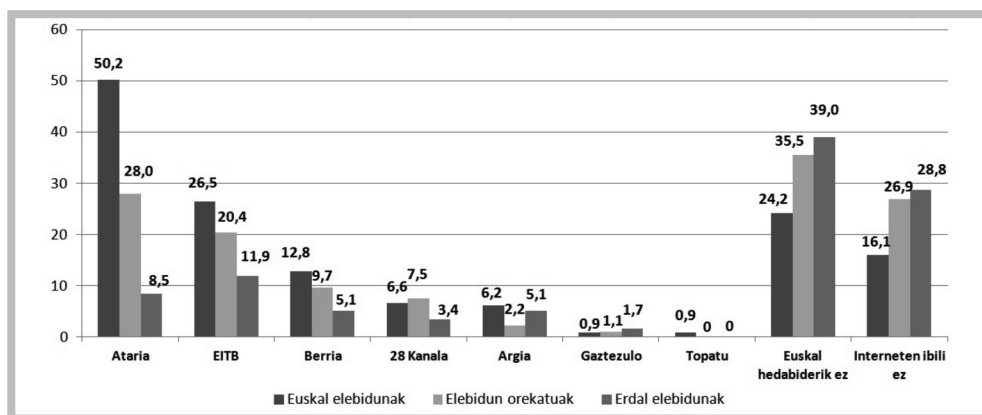
Iturria: Egilearen inkesta.

Eskualdeko euskarazko plataforma ageri da lehen postuan; ia bost ikasletik bik ohitura dute hara jotzeko. Interneten igoera handia izaten ari da *Ataria*. Adibidez, 2017ko otsailean, 100.000 bisitako langa gainditu zuen. Koska dago handik hurrengora; *Eitb.eus* webgunea ageri da, laurdenen ehunekoarekin —euskarazkoaz gain, gaztelaniazko bertsioa ere badu EITBren webguneak; gainera, gazteen portzentaje batek *Nahieran* plataforma aipatu du, eta hor ere euskarazko eta erdarazko saioak

Eskualdeko euskarazko plataforma ageri da lehen postuan; ia bost ikasletik bik ohitura dute hara jotzeko. Interneten igoera handia izaten ari da Ataria.

daude—. Gero datoz gainerako euskal hedabideak. Kontuan hartzeko beste bi proportzio ere badira: batetik, ia herenek diote euskal hedabiderik ez dutela kontsumitzen Interneten; bestetik, bostenek adierazi dute ez dutela sarean ibiltzeko ohiturarik.

22. grafikoa: Interneteko hedabideen audientzia, ikasleen gaitasunaren arabera (Tolosaldea, 2017).

Iturria: Egilearen inkesta.

Gaitasunaren arabera aldaketak nabarmenak dira Interneteko kontsumoan ere. *Ataria*-ri dagokionez, euskal elebidunen artean erdiek dute ohitura haren webgunean sartzeko, baina erdal elebidunen artean, adibidez, %8 pasatxora jaisten da portzentajea. Euskarazko hedabiderik batere kontsumitzen ez dutenen ehunekoa ere handiagoa da hizkuntza gaitasuna jaitsi ahala. Eta, hedabideen kontsumo orokorrarekin gertatu den gisan, gaitasun txikiagoarekin txikiagoa da Interneteko kontsumo orokorra ere.

7. EUSKARAZKO HEDABIDEEN ARTEKO KONTSUMOA

Hedabide arlo bakoitzeko kontsumoa aztertuta, interesgarri da begiratzeari nolakoa den euskal komunikabideen arteko kontsumo erlazioa. Hots, euskarazko hedabide baten kontsumitzaileak zein mailatan diren beste euskarazko hedabide batzuen kontsumitzaile; euskarazko hedabide baten kontsumitzaile izatearekin atea zabaltzen ote den beste euskal komunikabideak ere gehiago kontsumitzeko. 28 Kanalaren lagina oso txikia denez, ez da konparaketan sartu.

2. taula: Euskarazko hedabideen arteko kontsumo harremana ikasleen artean (Tolosaldea, 2017).

	ETB1en audientzia	Berria-ren audientzia	Ataria-ren audientzia	Euskadi Irratiaren audientzia	Gaztearen audientzia
Ikasleen artean, denera	37,4	9,3	30,1	24,9	69,1
Euskal elebidunen artean	70,8	12,8	41,7	35,1	80,1
ETB1en ikus-entzuleen artean	100,0	16,1	46,7	40,1	78,8
Berria-ren irakurleen artean	64,7	100,0	85,3	52,9	76,5
Ataria-ren irakurleen artean	58,2	26,4	100,0	38,2	82,7
Euskadi Irratiaren entzuleen artean	60,4	19,8	46,2	100,0	83,5
Gaztearen entzuleen artean	42,7	10,3	36,0	30,0	100,0

Iturria: Egilearen inkesta.

Nola irakurri taula hori? Bi modutara: goitik behera eta ezkerretik eskuinera. Goitik beherako datuek zera adierazten dute: hedabide bakoitzaren audientzia zenbatekoa den lehen zutabeko talde bakoitzean. Alegia, hedabide bakoitza zenbat ikaslek kontsumitzen duten orokorrean, euskal elebidunetan zenbatek, eta beste komunikabide bakoitzeko zenbat kontsumitzailek. Adibidez, ETB1en zutabeari begiratuta, zenbakiek esaten dute euskarazko kateak zenbateko audientzia duen talde bakoitzean. Hori, goitik beherako irakurketan. Ezker-eskuin begiratuta, berriz, adierazten da talde bakoitzean zein den hedabide audientzia. Hor dago ezberdintasuna. Adibidez: jakiteko *Berria* irakurtzen dutenetatik zenbatek irakurtzen duten *Ataria*, lehenbizi taldea aukeratu behar da lehen zutabean (*Berria*-ren irakurleak), eta, gero, ilara horretan, *Ataria*-ri dagokion laukira jo (%85,3). Jakin nahi bada, berriz, *Ataria* irakurtzen dutenetatik zenbatek kontsumitzen duten *Berria*, lehenbizi *Ataria*-ren taldea hautatu lehen zutabean, eta ilara horretan bertan, *Berria*-ren laukira jo (%26,4). Eragiketa horien bidez jakin daiteke kontsumo erlazioa zenbatekoa den bi norabideetan; alegia, adibideari jarraituta, zenbateko kontsumo erlazioa dagoen *Ataria*-tik *Berria*-ra eta *Berria*-tik *Ataria*-ra.

Audientzia datu orokorrak eta kontsumo gurutzatua alderatuta, nabari da gorakada dagoela euskarazko hedabideen artean. Ez da hala gertatzen beti euskal elebidunak diren ikasleen audientzia eta hedabideen artekoa konparatuz gero; horrek erakusten du hizkuntza gaitasunak nolako pisua daukan euskal komunikabideen kontsumoan, euskaraz errazago egiteak nolako esanahia daukan hedabide kontsumoan. Gaztearen korrelazioa da txikiena; audientzia handiena hark du, eta beste hedabide batzuetara iristen ez direnak heltzen dira hara —tartean, euskara gaitasun txikiagoa dutenak—. Korrelazio harreman handiena *Ata-*

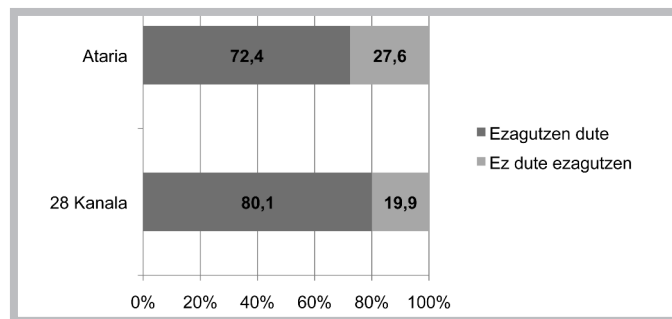
Ikasle gehienek ezagutzen dituzte eskualdeko euskarazko bi hedabideak. 28 Kanala gehiagok ezagutzen dute: bostetik lauk. Ataria, ia lautik hiruk.

ria-ren, Berria-ren eta Euskadi Irratiaren artean dago. Adibidez, *Berria* irakurtzen duten ikasleen %85ek *Ataria* ere irakurtzen dute (%30 dira *Ataria*-ren irakurle oro har); *Ataria*-ren irakurleen %26 *Berria*-ren irakurle dira (%9 dira oro har). *Berria*-ren irakurleen %53k entzuten dute Euskadi Irratia (oro har, %25 dira).

8. EZAGUTZA ETA IRITZIA

Hedabideen audientzia aztertzeaz gain, ikasleek euskarazko hedabideei buruz nolako ezagutza duten eta haien jardunari buruz zer iritzi duten aztertu da inkestaren bitartez. Gehienek badute eskualdeko euskarazko hedabideen berri, baina bada multzo bat hortik kanpo bizi dena.

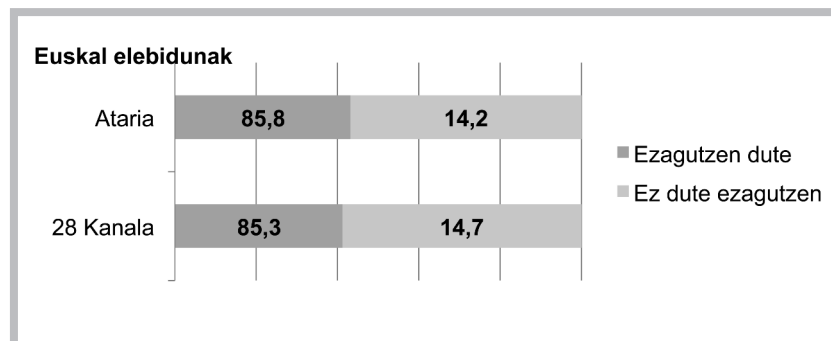
23. grafikoa: Eskualdeko euskal hedabideen ezagutza, ikasle guztien arabera (Tolosaldea, 2017).

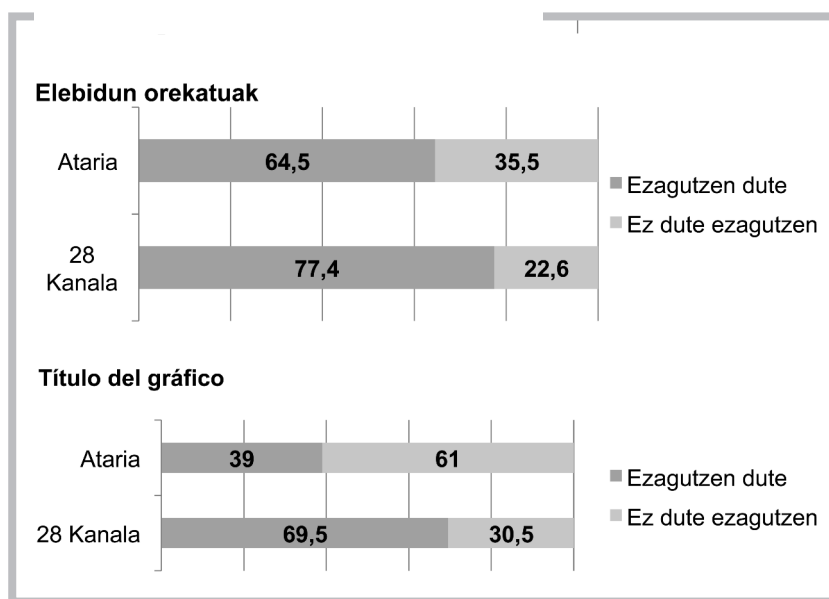

Iturria: Egilearen inkesta.

Ikasle gehienek ezagutzen dituzte eskualdeko euskarazko bi hedabideak. 28 Kanala gehiagok ezagutzen dute: bostetik lauk. *Ataria*, ia lautik hiruk⁹. Badago multzo bat, beraz, euskarazko bi komunikabideak ezagutzen ez dituen: telebistaren kasuan, bostetik bat; *Ataria*-n, lautik bat.

24. grafikoa: Eskualdeko euskal hedabideen ezagutza, ikasleen hizkuntza gaitasunaren arabera. (Tolosaldea, 2017).

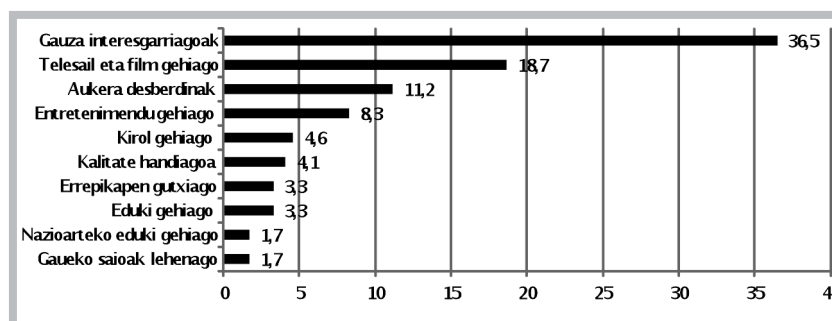
Iturria: Egilearen inkesta.

Hizkuntza gaitasunaren arabera, aldaketa handia dago hedabideak ezagutzeari dagokionez. Euskal elebidunek dute ezagutza handiena. Gaitasuna txikitu ahala, txikiagoa da hedabideen ezagutza. Elebidun orekatuen kasuan, hirutik batek ez du *Ataria* ezagutzen, eta lautik batek ez daki eskualdeko telebista 28 Kanala dela. Erdal elebidunen kasuan, areago: hirutik batek ez du 28 Kanalaren berri, eta bostetik hiruk ez dakite *Ataria* dela eskualdeko euskarazko kazeta. Elebidun orekatuen eta erdal elebidunen kasuan, diferentzia adierazgarria dago *Ataria*-ren eta 28 Kanalaren arteko ezagutza datuetan. Azterketa sakonagoa merezi du gaiak, baina faktore bat seinala daiteke. 28 Kanala Tolosako eta inguruko herrietako etxe guztietara iristen da —ez eskualdeko herri guztietara—, eta *Ataria*, berriz, harpidedunen artean banatzen da. Kontuan izanda elebidun orekatu eta erdal elebidun gehienak Tolosan daudela, haien etxean kateen artean badaukate 28 Kanala, nahiz eta gero ez ikusi; *Ataria*, berriz, ez da haien etxera iristen. Faktore horrek esplika dezake, baita ere, *Ataria*-ren ezagutza zerbait handiagoa izatea euskal elebidunen kasuan: inguruko herri txikietako ikasleen pisua handiagoa da hiztun talde horretan, eta gutxiagok ezagutzen dute 28 Kanala, haien herrietara ez baita iristen, kablez ez bada.

Ezagutzen ote dituzten galdetzearekin batera, ikasleei iritzia eskatu zaie euskal hedabideez, galdera ireki batekin: *Zer beharko litzateke zuk euskarazko hedabideak gehiago kontsumitzeko?*

Aukera desberdinak falta dira euskarazko komunikabideetan, %12ren iritzian. Kasu horretan, erdal elebidunen artean dago zabalduen ikuspegi hori: %19k aipatu dute aniztasun falta hori.

25. grafikoa: Euskarazko hedabideek falta dutenari buruzko iritzia (Tolosaldea, 2017).

Iturria: Egilearen inkesta.

Interesari buruzkoa da ikasleek gehien aipatu duten alderdia; hirutik batek baino gehixeagok adierazi dute hori. “Interesgarri” zer ote zaien ez dute zehaztu gehienek. Beste batzuek, bai:

“Gauza interesgarri gehiago: dokumentalak, debateak... ‘Gu ta gutarrak’ eta horrelakoak ez. Nola sustatuko dute euskarazko telebista horiek?”

“Eduki interesgarriagoak edukitzea, eta ez betiko gauzak”

Fikzioan euskaraz hutsunea dagoela ohartarazi du ia bost ikasleek batek. Telesail eta film gehiago behar direla, alegia. Adierazgarria da, gainera, iritzi hori nortzuek eman duten: erdal elebidunen kasuan, %5ek esan dute hori; euskal elebidunen kasuan, %23k. Alegia, euskarazko komunikabideak gehien kontsumitzen dituen taldean dago falta horren sententzia handiena.

Aukera desberdinak falta dira euskarazko komunikabideetan, %12ren iritzian. Kasu horretan, erdal elebidunen artean dago zabalduen ikuspegi hori: %19k aipatu dute aniztasun falta hori. Hiztun talde hori da, hain zuzen ere, euskal komunikabideak gutxien kontsumitzen dituenak.

“[Euskarazko hedabideak] ez dira interesgarriak; programa desberdinak behar dituzte”

“Programa entretenigarriagoak behar dira; zerbait desberdina”

“Gauza berriak, berrikuntzaren bat jendea hori ikusten hasteko; adibidez, hasieran ‘Gu ta Gutarrak’ saioak arrakasta handia zuen”

Gainerako iritzi multzoak %10etik behera daude. Oro har, ez dago diferentzia handirik hiztun talde batzuetatik besteetara, baina pare bat al-

dagaitan badira ñabardurak. Adibidez, erdal elebidunen %5ek aipatu dute euskal komunikabideetan “euskara maila altuegia” erabiltzen dutela; eta talde berean %5ek erantzun dute “interes txikia” daukatela euskararen inguruan, eta, beraz, hori aldatu beharko litzatekeela euskarazko hedabideak gehiago kontsumi ditzaten.

ONDORIOAK ETA GOGOETAK

I

Tolosaldean euskarazko hedabideek duten lekuari buruzko azterketa eginda, datuen laburpena eta horiei buruzko gogoeta egiteko garaia da.

- **Aukera berriak.** Euskarak osasun onenetakoa duen eskualdea da Tolosaldea, nahiz eta badagoen kezka arnaguneetako jaitsierarekin. Euskarazko hedabideen sarea osatua dago; *Ataria* proiektua aitzindaritzat jo izan dute esparru horretan.
- **Hedabideak: adinaren eragina.** Joera desberdinak sumatzen dira hedabide arlo bakoitzean. Batetik, CIESen zenbakiei begiratuta, telebistan ageri du euskarak indar handiena Tolosaldean: %39,5 ikusentzule pilatzen dituzte euskarazko kateek. Ondoren dator papera (%33), eta irratia azkenik (%26). Ikasleen inkestan, berriz, beste norabide bat nabari da: irratian du euskarak pisu handiena —%73k entzuten dituzte euskarazko irratiak—, telebista dago ondoren —%37k ikusten dituzte euskarazko kateak—, eta papera ondoren (%31). Kontsumo joera berrien ispilu ere bada: gutxien papereko hedabideetara jotzen dute ikasleek, eta, hortaz, esparru horretan da txikiena euskarazko komunikabideen audientzia datua ere.
- **Papera: euskarazkoaren bilaketan.** *Diario Vasco*-ren nagusitasuna bistakoa da: ondorio bera dakarte CIESen datuek eta ikasleei etxeko egunkariaz egindako galderak. Ikasleen kontsumoan, hala ere, pare-parean daude *Ataria*-ren eta *Diario Vasco*-ren audientziak, nahiz eta *Diario Vasco* etxean dutenak bi bider gehiago diren. Bestela esanda, erdarazko kazeta etxean dutenen ia erdiek ez dute irakurtzen, eta *Ataria*, berriz, etxean ez dutenek ere irakurtzen dute. CIESen neurketetatik ondoriozta daitekeen beste gako bat: kirol arlokoen ondoren, euskarazko komunikabideek dauzkate kontsumitzaile gazteenak.
- **Irratia: nagusitasunari nola eutsi.** Euskarazko irratiak ageri dira buruan CIESen eta ikasleen inkestan: Euskadi Irratia eta Gaztea. Baina bada indartsu ageri den beste irrati bat, erdalduna: Europa FM. CIESek Gaztearen gainetik kokatu zuen 2016ko datuetan; inkestan ez da gehien entzuten den irrati gisa azaldu, baina egia da bigarren postuan ageri dela Europa FM, eta, ikasleei eskatu zaienean

irratia ordenatzeko gehien entzuten dituztenen arabera, gehiagok aukeratu dutela Europa FM lehen postuan. Papereko hedabideen aldean, irratian zatikatuagoa da kontsumoa; euskarazko irratia entzuten dituzten gehienek erdarazkoak ere entzuten dituzte. Ikasleen audientziari begiratuta, %73k kontsumitzen dute euskarazko irratiaren bat; gehienek, Gaztea.

- **Telebista: ETB eta belaunaldi berriak.** CIES eta ikasleen inkesta bat datoz: etxeetan ETB1 dago lehen postuan. Nabardura pisuzko bat dago, baina: ikasleen erdian etxeetan ETB1 ikusteko ohitura dute, baina hamahiru puntu txikiagoa da ikasleen audientziaren portzentajea. ETB2k ere badu galera. Ikasleen artean Antena3 eta Cuatro daude lehen postuan. Euskarazko telebista kateak ikusten dituzte ikasleen %37k. Irratiaren gisan, telebista euskaraz ikusten duten ia guztiek ikusten dute erdaraz ere.

- **Internet: Ataria-ren indarra.** Papereko kontsumoari erreparatuta, nabari da *Ataria* etxean ez izan arren hura kontsumitzen duela ikasle multzo batek. Interneteko datuek ere hori berretsi dute: ikasleen %37k ohitura dute *Ataria* irakurtzeko webgunean. Nagusi da euskarazko hedabideen artean, diferentzia handiarekin. Portzentaje esanguratsua da, kontuan hartuta %20k esan dutela ez direla Interneten ibiltzen; alegia, sarean dabiltzan ikasleen ia erdiek kontsumitzen dute *Ataria*.

- **Gaitasuna: erabakigarria kontsumoan.** Euskaraz eskolatuta daude inkesta egin duten ikasle guztiak, badakite euskaraz, baina, haien gaitasunaren arabera, berealdiko aldeak daude hedabideen kontsumoan. Euskal elebidunena da euskarazko komunikabideen kontsumorik handiena: haien artean, *Ataria* da gehien irakurtzen den egunkaria, Gaztea gehien entzuten den irrati, eta ETB1 gehien ikusten den telebista. Ondorioa argia da: euskarazko hedabideak kontsumitzen dituzte euskara beren hizkuntza nagusia dutenek. Hara: euskaraz aiseago egiten duten ikasleen %42k kontsumitzen dute *Ataria*, %80k Gaztea, eta %55ek ETB1. Ikasleek zenbat eta erraztasun txikiagoa euskaraz, orduan eta txikiagoa da euskal hedabideen kontsumoa ere. Hala ere, multzo batzuetara iristen dira hedabideak, batez ere Gaztea: elebidun orekatuen %57rengana, eta erdal elebidunen %51rengana. Hark du irismenik handiena sektore horietara. Ate bat izan daiteke, beraz, euskaraz erraztasun mugatuagoa duten sektoreak euskarara eta euskal kulturara gerturatzen saiatzeko, eta, horrekin, euskarazko komunikabideetara ere bai.

Gurasoen kontsumoari eta etxekoari begiratuta, joera berbera ageri da irratian eta telebistan: euskaraz aiseago egiten dutenen ar-

tean, euskarazko irratitelebistek dute estimaziorik handiena. Egunkaria da salbuespena: batik bat euskaraz aritzen diren etxeen %49tan *Diario Vasco* daukate, eta %37tan *Ataria*.

Gaitasunak kontsumoan duen joerarekin batera, gogoeta bat egin beharko litzateke beste norabidean ere; alegia, batez ere erdarazko hedabideak kontsumitzeak nolako eragina duen hiztunarengan, hainbat arlotatik begiratuta: hizkuntza gaitasuna, kultur transmisioa, hizkuntzarekiko atxikimendua eta erreferentzialtasuna, erabilera...

- **Euskaratik kanpo, gizartetik kanpo?** Hizkuntza gaitasunaren aldagaiaren arabera, hedabideen kontsumo orokorrean ere ageri dira desberdintasunak. Euskal elebidunena da kontsumorik handiena arlo guztietan: paperean, irratan, telebistan eta Interneten. Komunikabideetatik urrunago daude elebidun orekatuak eta erdal elebidunak. Adibidez, papereko kontsumoan, euskal elebidunen %28 dira egunkaririk irakurtzen ez dutenak; erdal elebidunen artean, berriz, %46. Ikasle horien maila sozioekonomiko eta kulturalaz argibide batzuk eman ditzakete diferentzia horiek. Hots, euskaratik urrunago daudenek maila sozioekonomiko eta kultural txikiagoa dutela gizartean. Sakon aztertu beharreko gaia da, euskara biziberritzeko bidean kontuan hartzeko taldea izango baita.

- **Kontsumo gurutzatua: elkar elikatzen.** Euskarazko hedabideak kontsumitzen dituzten ikasleekin gurutzaketa ariketa bat egin da, euskarazko hedabide bat kontsumitzen duten ikasleek ba ote duten joera beste euskal komunikabide batzuk ere kontsumitzeko. Nabari da korrelazio hori, nahiz eta badauden diferentziak batetik bestera. *Berria*-ren, *Ataria*-ren eta Euskadi Irratiaren artean ageri da loturarik handiena. Korrelazio horrek erakutsiko luke euskal hedabideak ez direla lehia elkarren artean, baizik eta elkar elikatzen dutela. Aintzat hartzekoa da, adibidez, *Berria*-k Tolosaldean duela harpidedunen ratorik onena. Eskualde hori da euskarazko eskaintza osatuenetakoa duena, eta eskualdeko hedabideek urteetako ibilbidea dute. Gaztearena da korrelaziorik txikiena; kontuan izan behar da irratia hori iristen dela beste euskal hedabideak heltzen ez diren sektoreetara ere. Abagunea izan liteke publiko hori euskal komunikabideen esparruan gehiago barneratzeko.

- **Ezagutza.** Ikasle gehienek badute eskualdeko hedabideen berri. Ñabardura interesgarriak daude, hala ere. Euskal elebidunen artean zertxobait handiagoa da *Ataria*-ren ezagutza, eta erdal elebidunen eta orekatuen artean 28 Kanala da ezagunagoa —erdal elebidunen kasuan, *Ataria* ezagutzen dutenak halako bi dira 28 Kanalaz badakitenak—. Gogoeta eskatzen du joera horrek, eta mahai gainean jartzen

---

**Euskal
elebidunena da
kontsumorik
handiena arlo
guztietan:
paperean,
irratan,
telebistan eta
Interneten.
Komunikabide-
etatik urrunago
daude elebidun
orekatuak eta
erdal elebidunak.**

**Euskara hiztunak
irabazten ari den
neurrian,
erdarazko
hedabideen
publikoa ere
euskalduntzen
ari da.
Adierazgarria da,
adibidez,
Gipuzkoan
“Diario Vasco”
irakurtzen
dutenen %82k
euskara ulertu
behintzat egitea.**

du *Ataria* eta 28 Kanala proiektu berean bateratzearen gaia. Bistan dago komunikabideen euren ikuspegitik indar handiagoa izango lukeela proiektu bateratuak —eskala handiagoa, sendotasuna—, baina kontsumitzaileen aldetik ere erabateko zentzua du. Batetik, marka sendoa: eskualdea hartzen duen hedabide multiplataforma bat. Bestetik, hiztun taldeetara iristeko gaitasuna: euskal elebidunen artean sendo dago *Ataria*, eta euskara gaitasun txikiagoa dutenengana ere iristen da 28 Kanala. Espektrua osoa hartuko luke, beraz, hedabide bateratuak. *Ataria*-n hasitako bateratzea burutuko luke.

- **Ikusgarritasuna: tabernak.** Hedabideek tabernetan nolako presentzia duten behatuta, erdarazkoen aldeko desoreka nabari da. Papereko hedabideei begiratuta, euskarazko komunikabideek hartzen dute audientziaren %33, eta erdarazkoek %58; tabernetan, baina, %23 dira euskarazkoak, eta %77 erdarazkoak. Aztertzeak dira horren ondorioak. Batetik, kontsumo aukeretan eragiten du: erdarazko komunikabideak eskuragarriago egotea. Bestetik, pertzepzioan: tabernetako egunkari eskaintzari erreparatuta, pertzepzioa da erdarazko egunkari batzuk benetan baino askoz gehiago kontsumitzen direla, eta euskarazkoak, gutxiago. Hizkuntza paisaiaren ikuspegitik ere aztertzeak dira. Euskarazko hedabideen ohiko banaketa sarea ez da kioskoaren bidezkoa, harpidetza baizik. Horrek, kaleko paisaiari begira, badu eragina: egunkaria besapean dutela ibiltzen direnak erdarazko hedabideen kontsumitzaileak dira gehiago, kioskoan erosten dutelako, eta euskarazkoek, berriz, etxean jasotzen dute —eta abantaila handia dute hori, egonkortasuna ematen baitie—. Baina horrek eta tabernetako hutsuneak herritarren pertzepzioan eragin dezakete.

- **Iritzia: hutsuneak bistan.** Euskarazko hedabideetan zer hutsune ikusten dituzten, bi arlo aipatu dituzte ikasleek batez ere. Batetik, eduki interesgarriak falta zaizkiela; bestetik, fikzio gehiago behar dela —filmei eta telesaileri buruz mintzo dira—. Hedabideen kontsumoa errotik ari da aldatzen, zabaltzen, eta euskarazko hedabideek gehiagorekin lehiatu behar dute. Lehia horretan, eduki interesgarriak lehenesten dituzte gazteek, eta jada ez da baliagarria *euskaraz dagoelako* argudioa. Esate baterako, oso nabarmena da euskaraz fikzioan hutsunea dagoela, eta hori asetzeko erdal kateetara jotzen dute —FDF katearen indarra da horren erakusle—.

- **Erdal hedabideetan tokia egin.** Euskara hiztunak irabazten ari den neurrian, erdarazko hedabideen publikoa ere euskalduntzen ari da. Adierazgarria da, adibidez, Gipuzkoan *Diario Vasco* irakurtzen dutenen %82k euskara ulertu behintzat egitea, edo *Gara*-ren irakurleen

%82 izatea euskaldun osoak. ETB2ren kasuan, Gipuzkoan, %54 dira euskaldun osoak, eta %32 hartzaileak. Hedabide horiei ere badagokie, beraz, euskararen aldeko pausoak ematea. Ardura soziala dute.

• **Ikerketa sakonagoak.** Tolosaldeko egoera hurbildu nahi izan du azterketa honek, baina, dudarik gabe, ikerketa lan sakonagoak behar dira euskal hedabideen esparruan. Batetik, audientziak neurtzeko sistema fidagarriagoak behar dira, euskal hedabide esparrura ego-kituak; bestetik, tokian tokiko egoeraren azterketak egiteko bitartekoak ere behar dira. Tolosaldean bertan, ikusita nolako aukerak dauden, ezinbestekoa da ikerketa lana. ●

OHARRAK

1. EUSKO JAURLARITZA (2014): *V. Mapa Soziolinguistikoa*. Gasteiz: Eusko Jaurlaritza.
2. EUSKO JAURLARITZA (2014): *V. Mapa Soziolinguistikoa*. Gasteiz: Eusko Jaurlaritza.
3. GAINDEGIA (2014): *Biztanleriaren jatorria lurgune euskaldunean / Biztanleriaren mugikortasuna lurgune euskaldunean*. Andoain: Gaindegia.
4. EUSKO JAURLARITZA (2015): *Euskarazko hedabideak*. Gasteiz: Eusko Jaurlaritza.
5. ZUBIRI, Arkaitz; RETORTILLO, Alfredo; AIERDI, Xabier (2008): Euskal hedabideak Euskal Autonomia Erkidegoan. In: *Bat soziolinguistika aldizkaria*, 68. zenbakia. Andoain: Soziolinguistika Klusterra, 85-101 or.
6. Hitzunak bost taldetan zatitzen ditu CIESeK. Hemen, euskaldun osoak hartu dira aintzat: euskaraz hitz egiteko, irakurtzeko eta idazteko gai direla adierazi duten herritarrak.
7. Egileak eskatuta, herriz herriko harpidetza datuak eman dizkio *Berria*-k, azterketa egiteko.
8. Tolosaldean, Hamaika telebistak ez du LTDko kanalik: Euskaltelen kable bidez edo Internetez ikus daiteke.
9. Ezagutzari buruzko galderan, eskualdeko egunkaria *Hitza* dela esan dutenen erantzunak ere ontzat hartu dira.

BIBLIOGRAFIA

- BEHATEGIA (2016): *Euskal Hedabideen Urtekaria*. Durango: Hekimen, EHU Euskal Herriko Unibertsitatea, Deustuko Unibertsitatea, Mondragon Unibertsitatea.
- BENGOETXEA MUXIKA, Xabier (2012): Arnasguneak. Ezaugarriak. Zenbait arnasguneren behaketa. In: *Bat soziolinguistika aldizkaria*, 85. zenbakia. Andoain: Soziolinguistika Klusterra, 75-118 or.
- CIES (2017): *Komunikabideetako entzulegoaren ikerketa. 2016ko datu metatuak*. Iruñea: CIES.
- EUSKO JAURLARITZA (2015): *Euskarazko hedabideak*. Gasteiz: Eusko Jaurlaritza. EUSKO JAURLARITZA (2014): *V. Mapa Soziolinguistikoa*. Gasteiz: Eusko Jaurlaritza.
- EUSTAT: *Biztanleriaren eta etxebizitzaren zentsuak*. Eustat.eus (<http://www.eustat.eus>)

- GAINDEGIA (2014): *Biztanleriaren jatorria lurgune euskaldunean / Biztanleriaren mugikortasuna lurgune euskaldunean*. Andoain: Gaindegia
- GOIKOETXEA, Garikoitz (2016): *Euskara irabazteko bidean*. Donostia: Berria, Jakin, Elkar.
- IURREBASO BITERI, Iñaki (2008): Hedabideak eta euskara Zarautzen, 2006ko ikerketaren emaitzak. In: *Bat soziolinguistika aldizkaria*, 68. zenbakia. Andoain: Soziolinguistika Klusterra, 115-137 or.
- SALCES ALCALDE, Gorka (2016): *Euskaldunak komunikabideen aurrean: iritzien, ohituren eta jarreraren azterketa kualitatibo eta kuantitatiboa*. Bilbo: EHU.
- ZUBIRI, Arkaitz; RETORTILLO, Alfredo; AIERDI, Xabier (2008): Euskal hedabideak Euskal Autonomia Erkidegoan. In: *Bat soziolinguistika aldizkaria*, 68. zenbakia. Andoain: Soziolinguistika Klusterra, 85-101 or.